

Protokół

4. posiedzenia, II. sesyi, V. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 19. Września 1884.

Początek o godzinie 11. minut 30.

Przewodniczący: Marszałek krajowy Dr. Mikołaj Zybliekiewicz.

Sekretarze: posłowie Dr. Stanisław hr. Badeni, książę Władysław Sapieha, A. Jędrzejewicz i Tytns Siengalewicz.

Obecných posłów 120.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik JE. Filip Zaleski.

Marszałek zagaja posiedzenie i oznajmia, że protokół z 3. posiedzenia uznaje za przyjęty, gdyż żadnych przeciw niemu nie poczyniono zarzutów.

Sekretarz p. Dr. Stan. hr. Badeni czyta spis petycyi wniesionych po dzień 19. Września 1884 od Nr. 268 do 313, które przydzielono następującym komisjom :

Komisji petycyjnej L. 268, 269, 284.

„ szkolnej L. 270, 278, 282, 290.

„ budżetowej L. 271, 275, 276, 277, 279, 281, 285, 288, 289, 291, 294 do 299
włącznie, 301, 302, 303, 305, 310, 311.

„ dla spraw gospodarstwa krajowego L. 272, 273, 274, 280, 300, 313.

„ administracyjnej L. 283, 293, 312.

„ drogowej L. 286, 287, 292, 306 do 309 włącznie.

„ prawniczej L. 304.

Marszałek uwiadamia Izbę o ukonstytuowaniu się komisji kolejowej, która obrała Przewodniczącym p. Jaworskiego, Zastępcą Przewodniczącego p. Grossa, Sekretarzem p. Struszkiewicza.

Przystąpiono do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest wybór uzupełniający jednego członka Komisji dla spraw gospodarstwa krajowego.

Na skrutatorów powołuje Marszałek pp.: Bereźnickiego, Romanowicza, Weissmanna, Kuczowskiego, Pławickiego, Stadnickiego Stanisława i Siczynskiego.

Z porządku dziennego następuje :

Sprawozdanie komisji administracyjnej o wniosku Wydziału krajowego, w przedmiocie projektu ustawy budowniczej dla król. stoł. miasta Lwowa.

Sprawozdawca p. Żywicki uwolniony czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić przedłożony przez Wydział krajowy w sprawozdaniu z dnia 11. Września 1884 L. 41.440 projekt do ustawy budowniczej dla król. stoł. miasta Lwowa.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie zabiera.

Na wniosek p. Pietruskiego Izba uchwała głosowanie *en bloc*, poczem sprawozdawca poseł Żywicki czyta cały następujący projekt :

U S T A W A

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zawierająca ustawę budowniczą dla król. stoł. miasta Lwowa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nadaję król. stoł. miastu Lwowu ustawę budowniczą :

Ustawa budownicza dla król. stoł. miasta Lwowa.

DZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę.

§. 1.

Budowy wymagające pozwolenia urzędowego (konsensu).

Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba na wykonanie w terytorjalnym obrębie miasta Lwowa nowych budowli, na przebudowanie, powiększenie albo rozebranie częściowo lub w całości budynków istniejących, na przedsiębranie w budynkach istniejących takich zmian, które oddziałują na moc i trwałość budynków, na stosunki sanitarne lub bezpieczeństwo ogniowe, albo z którymi jest połączone przeobrażenie frontu, lub wreszcie, które wywierają wpływ na prawa sąsiadów — na budowę studzien, wodociągów, zbiorników na wodę lub nawóz, kanałów, jam kloacnych, przedsiębranie robót w ogólności, z którymi wykopy ziemne są połączone, na odgraniczenie gruntów od ulic i placów publicznych i t. p. roboty.

§. 2.

Budowy wymagające tylko doniesienia.

Przy zmianach budowlanych, które nie należą do rodzaju robót w §. 1. przytoczonych, wystarcza, jeżeli osoba do kierowania lub wykonania odnośnych robót w myśl ustaw obowiązujących upoważniona, zawiadomi poprzednio miejski Urząd budowniczy przez zapisanie przedsiębrać się mającej roboty w księgach na ten cel przeznaczonych.

Urząd budowniczy mocen jest wstrzymać wykonanie robót, któreby uznał jako ulegające przepisom §. 1. i zażądać przedłożenia w myśl §. 7. niniejszej ustawy.

Przy naprawach, które nie wprowadzają zmiany w ogólnym stanie budynku i których celem jest tylko utrzymanie w dobrym stanie poszczególnych przedmiotów, nie wymaga się żadnego uwiadomienia.

§. 3.

Oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu przy istniejących ulicach, drogach i placach publicznych.

Jeżeli przedmiot budowy, czy to budynek, czy odgraniczenie licować ma do ulicy, drogi lub placu publicznego, należy przed wniesieniem do Magistratu podania o konsens zapewnić się, czy kierunek dotychczasowej linii frontowej albo dotychczasowego poziomu nie ulegnie zmianie, według ogólnego planu regulacyjnego całego miasta, który to plan w urzędzie budowniczym do użytku stron interesowanych stale będzie wyłożony.

Gdyby zmiana taka nastąpić miała, należy wnieść do Magistratu podanie o oznaczenie linii regulacyjnej, a względnie oznaczenie poziomu dla stawiać się mającego budynku z załączeniem właściwych planów w dwóch egzemplarzach, a mianowicie:

sytuacyjnego w takiej rozciągłości, aby regulacja dokładnie mogła być rozpoznana, i niwelacyjnego, które to plany podług skali w §. 9. ustanowionej mają być sporządzone i dokładnie w miarze metrycznej kotowane.

Linie regulacyjną i wysokość poziomu oznacza urząd budowniczy na miejscu.

Jeżeli linia regulacyjna i wysokość poziomu są już ustanowione, natenczas załatwienie podania ma być doręczone stronie w przeciągu dni 20, jeżeli zaś dopiero osobno muszą być ustanowione, w przeciągu dni 30.

Gdyby terminy powyższe nie mogły być zachowane, należy w tym samym czasie zawiadomić stronę o powodach zwłoki.

§. 4.

Odszkodowanie przy zmianie linii frontowej w istniejących drogach, ulicach i placach.

Jeżeli w skutek ustanowienia linii regulacyjnej okaże się potrzeba, ażeby przedmiot budowy, który ma być z gruntu wzniesiony, dobudowany lub przebudowany, został po za dotychczasową linię frontową naprzód wysunięty lub w tył cofnięty, natenczas w pierwszym przypadku obowiązany jest podający o konsens, zaś w drugim przypadku obowiązana jest gmina miasta Lwowa nabyć część gruntu położoną pomiędzy dawniejszą linią frontową, a nową linią regulacyjną.

Gdyby co do ceny wynagrodzenia ugoda dobrowolna nie przyszła do skutku, cena ta będzie oznaczona przez sądowe oszacowanie.

O powyższym obowiązku odstąpienia gminie części gruntu na publiczną drogę, ulicę lub plac, orzeka w razie odwołania się c. k. Namiestnictwo.

Jeżeli postanowienie względem kierunku linii regulacyjnej stało się prawomocnem, może być konsens na zamierzoną budowę udzielony, chociażby cena wynagrodzenia za odstąpić się mającą część gruntu nie była jeszcze ustano-

wioną i uiszczoną, skoro we właściwym sądzie realnym złożoną zostanie kaucya, odpowiadająca wartości wywłaszczonego gruntu, jaką władza pozwalająca budowy po wysłuchaniu dwóch rzeczoznawców oznaczy.

§. 5.

Podział gruntu pod budowlę i otwarcie nowych ulic.

Jeżeli grunt pod budowlę na żądanie właściciela ma być podzielony na części, należy przed wniesieniem podania o konsens na budowę uzyskać potwierdzenie planu działów.

Tym celem należy przedłożyć plany sytuacyjne w dwóch egzemplarzach i oznaczyć w takowych z podaniem miar czarnym kolorem granice całej podzielić się mającej realności, zaś czerwonym kolorem granice utworzyć się mających parcel, prócz tego należy podać na planach wymiar całej realności przed podziałem, jako też wymiar poszczególnych nowych parcel.

Właściciel realności, która na jego żądanie ma być podzieloną na części, winien odstąpić bezpłatnie z tej realności grunta, potrzebne na utworzenie, w celu przeprowadzenia zamierzonego podziału realności, nowych placów, dróg i ulic, oraz na sprostowanie lub rozszerzenie istniejących, jednakże do szerokości tychże nie większej jak 20 metrów.

Zezwolenie na podział realności traci swoją ważność, jeżeli do lat trzech od dnia doręczenia odnośnego konsensu zabudowanie wydzielonych parcel nie zostało rozpoczęte, lub podział w księgach gruntowych nie został przeprowadzony.

§. 6.

Otwarcie nowych lub rozszerzenie istniejących ulic w interesie komunikacji publicznej.

Gdyby uznana została potrzeba otwarcia dla publicznej komunikacji nowej drogi, placu lub ulicy przez grunta prywatne, bądź puste, bądź zabudowane, lub też rozszerzenia albo sprostowania istniejącej drogi, placu lub ulicy, obowiązany jest właściciel odnośnej realności odstąpić potrzebną na ten cel część gruntu za wynagrodzeniem a nawzajem służy mu prawo nabyć od gminy na własność część gruntu pozostałą z drogi, placu lub ulicy.

O wywłaszczeniu na cele powyższych zmian, przez władze autonomiczne za potrzebne uznanych, orzeka e. k. Namiestnictwo według obowiązujących w tej mierze prawnych przepisów.

Gdyby w obydwu powyższych przypadkach ugoda dobrowolna co do ceny wynagrodzenia nie przysłała do skutku, cena ta będzie oznaczona przez sądowe oszacowanie.

§. 7.

Podanie o pozwolenie na budowę (konsens).

Przed rozpoczęciem budowy należy wnieść do Magistratu podanie o pozwolenie na budowę (konsens) z załączeniem planów w dwóch egzemplarzach.

Podający obowiązany jest w razie zachodzącej wątpliwości wykazać prawo własności przedmiotu, czy gruntu pod budowę przeznaczonego, albo też przedłożyć pozwolenie właściciela, a jeżeli działa w imieniu trzecich osób, tych pełnomocnictwo.

§. 8.

Plan na budowę.

Plany na budowę powinny zawierać:

- a) Plan sytuacyjny z uwidocznieniem położenia i granic realności do zabudowania przeznaczonej, przedmiotu budowy tamże powstać mającego, tudzież istniejących starych zabudowań, podwórz, dziedzińców i ogrodów, położenia przylegających sąsiednich realności i budynków z oznaczeniem ich właścicieli i numerów tabularnych, wreszcie ościennej ulicy, nazwy i szerokości tejże, kierunku linii frontowej, a względnie regulacyjnej. W planie tym należy wykazać także i przez odpowiednie pokotowanie uwidocznienie obszar całej realności, przestrzeń jej już zabudowaną, jako też zabudować się mającą.
- b) Plan niwelacyjny, a mianowicie przekrój podłużny i poprzeczny, przez środek ulicy z dokładnem oznaczeniem liczbami wszystkich znacznějších wzniesień oraz wysokości progu wejścia głównego nowej budowy.
- c) Plany poziome wszystkich pięter, piwnic i poddasz, przekrój podłużny i poprzeczny, tudzież widok zewnętrzny budynku z oznaczeniem wysokości sąsiednich domów.

Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, połączenia ich z kanałem głównym, ich przekrój poprzeczny i spadek, dalej ścieki wodne i studnie.

Na planie poddasza należy przedstawić wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe, tudzież podział poddasza, jeżeli takowe częściami na użytk mieszkańców domu ma być oddane.

Wszelkie miary, czyli koty, odstępy budynku od ulicy, sąsiednich granic i zabudoń, szczególnie zaś grubości murów, wysokości ubikacji i ich rozmiary, mają być dokładnie oznaczone liczbami według miary metrycznej.

Niezwykłe konstrukcje, mianowicie żelazne, mają być przedstawione, w szczegółowych rysunkach, a wytrzymałość ich obliczona w dołączonym statycznym rachunku.

Przy wykonaniu reperacyj lub zmian częściowych wystarcza przedłożenie planu tej części budynku, w której zmiana ma być uskuteczniłą.

Wszystkie plany mają być wykonane na trwałym papierze, lub płótnie.

§. 9.

Podziałka (Skala) dla planów.

Plany mają być rysowane według miary metrycznej a mianowicie:

Plany sytuacyjne obejmujące większą przestrzeń podług skali 1 : 1000 czyli 1 cm. = 10 m. przy mniejszej przestrzeni podług skali 1 : 500 czyli 1 cm. = 5 m.

W planach niwelacyjnych należy miary długości oznaczyć według skali planów sytuacyjnych, zaś miary wysokości według skali 10 razy powiększonej.

Plany na budowę mają być rysowane podług skali 1 : 100 czyli 1 cm. = mtr.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być rysowane podług takiej skali, aby dokładne ich rozpoznanie było możebnem, mianowicie w stosunku 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50 i t. p.

§. 10.

Podpisy na planach na budowę.

Plany przedłożone do zatwierdzenia mają być opatrzone podpisem właściciela gruntu przeznaczonego do zabudowania, albo tegoż umocowanego zastępcy, jakoteż autora planów.

§. 1.

Przeprowadzenie komisji przed udzieleniem konsensu na budowę.

Po wniesieniu podania o pozwolenie na budowę, Magistrat w najkrótszym czasie zbada projekt budowy przez komisję, złożoną z administracyjnego i technicznego urzędnika, a w razie potrzeby i fizyka miejskiego.

Do komisji tej mają być zawezwani: właściciel przeprowadzić się mającej budowy, albo jego pełnomocnik, kierujący budową, tudzież sąsiedzi. Komisja powinna odbywać się na miejscu budowy. Magistrat może jednak zarządzić komisję w urzędzie, wszelako i w takim razie służy interesowanym stronom prawo żądania oględzin na miejscu.

Komisja starać się będzie o usunięcie przeszkód w drodze dobrowolnej ugody. Jeżeli ugoda przyjdzie do skutku, zostanie na podstawie tejże udzielony konsens na budowę, o ile takowa ze względów publicznych może być uskutecznioną. Gdyby zaś ugoda nie przysłała do skutku, rozstrzygnie władza do udzielania konsensu na budowę powołana o podniesionych zarzutach, o ile rozstrzygnięcie to należy do zakresu jej działania, oraz orzeknie, czy i o ile ze względów publicznych zamierzona budowa może być uskutecznioną, a stosownie do tego albo odmówi konsensu na budowę, albo go udzieli z zastrzeżeniem co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego uczynionych i pod tym ostatnim względem odeszle strony na drogę sądową, pozostawiając budującemu, by się przeciw podniesionym zarzutom zastrzegł w myśl postanowień ustawy cywilnej i przepisów postępowania sądowego, a według okoliczności budowę na własne niebezpieczeństwo rozpoczął lub rozpoczętą dalej prowadził (§. 472 proced. sąd. i §§. 340—342 kodeksu cywilnego).

Podniesione z tytułu prawa prywatnego zarzuty, których rozstrzygnięcie na drodze sądowej zostało zastrzeżeniem, mają być w załatwieniu podania wyraźnie wymienione. Protokół powyższego postępowania ma być podpisany przez wszystkie obecne strony.

§. 12.

**Udzielenie konsensu. Zawiadomienie o takowym stron interesowanych.
Rekurs tychże.**

Na podstawie planów w §. 7. przepisanych i rozprawy, czy też protokołu komisji w §. 11. określonego, udziela się podającemu przy zwrocie jednego egzemplarza przedłożonych i klauzulą zatwierdzenia opatrzonych planów, pozwolenie na budowę (konsens) bezwarunkowo, lub też z ograniczeniami bliżej poszczególnionymi.

O udzieleniu lub odmówieniu konsensu, zawiadamia się podającego, tudzież wszystkie te strony, które przeciw zamierzonej budowie zarzuty podniosły. Przeciw orzeczeniu temu służy interesowanym droga rekursu. Rekurs powinien być wniesiony w przeciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia, w przeciwnym bowiem razie będzie bezwzględnie odrzucony.

Załatwienie podań o konsens na budowę ma być doręczone stronom w przeciągu dni 15, jeżeli zaś sprawa podlega rozstrzygnięciu Reprezentacy miasta, w przeciągu dni 30.

§. 13.

Konsens na budowę zakładów przemysłowych lub fabryk.

Przy budowlach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, ma być pertraktacya budownicza ile możności połączoną z pertraktacyą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę może być udzielony dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

§. 14.

Zakaz budowania bez konsensu, albo przed uzyskaniem tegoż.

Bez konsensu nie wolno budowy rozpoczynać. W razie rekursu orzecznie władza udzielająca konsens, czy przed rozstrzygnięciem rekursu przez właściwą władzę i pod jakimi zastrzeżeniami budowa może być rozpoczęta lub dalej prowadzona, a do orzeczenia tego należy zastosować się bezwzględnie.

§. 15.

Zastosowanie się do potwierdzonych planów. Zmiany dozwolone. Sprostowanie planów.

Od potwierdzonych planów nie wolno odstąpić bez zezwolenia władzy, chyba, że idzie tylko o takie zmiany, dla których według §. 2. wystarcza doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu. — W innych przypadkach należy przedłożyć do zatwierdzenia plan częściowy, wykazujący zmianę planu pierwotnego.

W razie zmian większych może władza zażądać planów należycie sprostowanych i wymienić takowe na plany pierwotne.

§. 16.

Przechowanie potwierdzonych planów i konsensu na miejscu budowy.

Potwierdzone plany i konsens na budowę mają być zawsze dla użytku nadzorujących organów Magistratu przechowane na miejscu budowy.

§. 17.

Unieważnienie konsensu.

Konsens na budowę traci swoją ważność, jeżeli w przeciągu dwóch lat od udzielenia go, budowa nie została rozpoczęta, albo po rozpoczęciu przez dwa lata była zawieszoną.

DZIAŁ II.

Przepisy szczegółowe o budowaniu.

A. Ze względu na kierownictwo budowy, tudzież na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

§. 18.

Odpowiedzialność za wykonanie budowy.

Wykonywaniem robót przy budowie kierować może tylko osoba upoważniona do tego w myśl ustaw obowiązujących. Kierownik budowy powinien

przed rozpoczęciem teŝże w księdze przeznaczonej na ten cel w Urzędzie budowniczym miejskim zapisać oświadczenie, że obejmuje odpowiedzialność za wykonanie budowy.

O kaŝdej zmianie w osobie kierownika budowy naleŝy donieść miejskiemu Urzędowi budowniczemu w przeciągu 24 godzin.

Nowo obejmujący kierownictwo budowy powinien w tymŝe czasie zapisać w Urzędzie budowniczym powyŝej wskazane oświadczenie. W czasie zmiany w kierownictwie budowy, mają być roboty wstrzymane pod odpowiedzialnością właściciela budowy.

Kierujący budową odpowiada za umiejętne, dokładne i trwałe jej wykonanie, za uŝycie dobrych i celowi odpowiednich materyałów, za bezpieczeństwo wszelkich urządzeń pomocniczych w celu budowy przedsięwziętych i w ogóle za przestrzeganie postanowień tej ustawy, oraz wszelkich odnośnych przepisów. Przez to jednakŝe nie jest wykluczona odpowiedzialność i innych przy wykonaniu budowy zajętych osób, o ile takowe zawiniły.

§. 19.

Przepisy ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

O rozpoczęciu budowy naleŝy zawiadomić miejski Urząd budowniczy najpóźniej 24 godzin przed jej rozpoczęciem.

Przy kaŝdej budowie i naprawie budynku od ulicy naleŝy ustawić znaki ostrzegające, lub w miarę potrzeby stosowne ogrodzenie; w wypadkach zaś, gdzie materyały budowlane, ziemia, narzędzia i t. p. na ulicy są ŝłożone, albo gdzie drogi i place publiczne zostały rozkopane, naleŝy nocną porą utrzymywać przed placem budowy latarnie oświelone, a w razie potrzeby takŝe straż nocną.

Kaŝdą budowę nie wykluczając nasadzenia piętr, zmiany wiązań dachowych i t. p. w śródmieściu i bliŝszych albo więcej uczęszczanych ulicach na przedmieściu, naleŝy przed rozpoczęciem roboty na czas jej trwania zagrozić od ulicy parkanem.

Przy budowach wykonywanych przy froncie ulicy, gdzie utrzymanie swobodnej komunikacji pieszej mogłoby być zagrożonem, naleŝy dla zabezpieczenia przechodniów urządzić nad chodnikiem silny dach ochronny, lub ułożyć tymczasowy chodnik.

Co do opłat placowego za wysunięcie parkanu na ulicę, jako teŝ za dozwolone wyjątkowo składowanie materyałów budowlanych na ulicach i placach publicznych, obowiązuje taryfa opłaty placowego.

Składowanie materyałów budowlanych, o ile takowe według poprzedzającego ustępu nie zostało wyjątkowo dozwolonem za opłatą placowego, niemniej gąszenie wapna na ulicach i placach publicznych jest zakazane. Ziemię z fundamentów wykopaną, tudzieŝ rumowisko naleŝy z ulic i placów publicznych bezzwłocznie uprzątnąć.

Przy rozbieraniu budynków naleŝy dla uchylenia kurzu rozebrać się mające części poprzód zwilŝać i nie wolno spuszczać rumowiska z góry inaczej jak tylko w naczyniach lub trąbach zamkniętych; nie wolno równieŝ materyału drzewnego z dachu lub piętr na ulicę zrzucać, ale tylko spuszczać.

B. Ze względu na położenie budowy.

a) przy ulicach i placach publicznych.

§. 20.

Zabudowanie frontu przy ulicy.

W ulicach głównych wolno przy froncie stawiać tylko budynki główne, budynki zaś podrzędne służące na cele gospodarcze, przemysłowe lub tym podobne, jako to: stajnie, wozownie, warsztaty, magazyny i t. p., mają być umieszczone w głębi w podwórzu.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe, budynki te tylko przy froncie postawione być mogły, a względy publiczne nie stały temu na przeszkodzie, pozwolenie na to może być wyjątkowo udzielonem. Natenczas wszakże należy budynki te opatrzyć odpowiednią fasadą.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej, w przeciwnym razie ich odległość powinna wynosić najmniej 6 m., a wtedy fasada przyczołka powinna być zastosowaną do fasady frontowej.

W ulicach głównych nie wolno stawiać przy froncie domów parterowych. Gdzieby to wyjątkowo zostało dozwołonem, tam należy wyprowadzić mury w takiej grubości, aby na nie w przyszłości można nasadzić piętro.

Budynki główne należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej ulicy, jeżeli jednak zamierzonym jest utworzenie ogrodu lub zajazdu przed nimi, może być pozwolonem cofnięcie tychże od frontu pod następującymi warunkami:

- a) Budynek cofnięty powinien być tak budowanym, jak to przepisano dla domów frontowych. Wille pięknej architektury, w ogrodzie położone, mogą być wyjątkowo stawiane w całości lub częściowo jako budynki parterowe.
- b) Odstęp budynku od ulicy nie powinien wynosić mniej jak 6 m., na placu tym nie wolno stawiać podrzędnych budynków, jako to: budek do sprzedaży i t. p., nie wolno też używać go na skład lub w inny szpecący sposób.
- c) Odgraniczenie od ulicy winno być w takim razie sporządzone ze sztachet lub krat ozdobnych.

§. 21.

Wysokość budynków mieszkalnych.

Domów mieszkalnych nie wolno budować wyżej jak na trzy piętra nie licząc parteru.

Mezanin liczy się za piętro.

Domy jednopiętrowe mogą być wszędzie budowane przy froncie ulicy, bez względu na jej szerokość.

Domy dwu- lub trzy piętrowe wolno stawiać tylko tam, gdzie ich wysokość nie przewyższa szerokości ulicy w tem miejscu. Może być jednakże dozwołonem:

- a) w miejscu, gdzie dom już istniał, budować dom nowy w wysokości dawniejszego;
- b) w ulicy częściowo już zabudowanej wyprowadzić dom nowy do wysokości większej części domów tamże już istniejących.

W obydwu tych wypadkach wysokość budynku nie może przewyższać 16 metrów.

Jeżeli domy są cofnięte od frontu według warunków §. 20, wolno podnieść ich wysokość w miarę szerokości odstępu.

Wysokość budynku mierzy się od najwyższego punktu chodnika do górnej krawędzi gzymsu głównego.

§. 22.

Wysoki przy frontach.

- a) Schody przed domami, kraty i poręcze wystające, drzwi otwierające się na zewnątrz, jako też inne tego rodzaju przedmioty sięgające po za linię frontową, nie są dozwolone.
- b) Okna lub okiennice wychodzące na ulicę nieumieszczone w wysokości przynajmniej 3 m. nad chodnikiem, należy urządzić do otwierania na wewnątrz lub tak, aby nie sterczały na ulicę i zupełnie przylegały do muru.
- c) Balkony otwarte dozwolone są tylko w ulicach mających więcej niż 10 m. szerokości i powinny być zbudowane włącznie z poręczą z ogniotrwałego materiału. Balkony kryte dozwolone są tylko w ulicach naj- najmniej 15 m. szerokich. Odległość ich od sąsiedzkiej realności ma wynosić najmniej 3 m., wyskok zaś nie może przewyższać 1,25 metra. Długość balkonów krytych nie powinna zazwyczaj przechodzić szerokości odstępu między osiami dwóch okien, większa długość może być dozwoloną po rozpoznaniu rzeczy w każdym przypadku z osobna. Części dźwigające kryte balkony mają być sporządzone z kamienia lub żelaza.
- d) Na urządzenie wystaw sklepowych, godeł, markiz i t. p. należy postarać się o pozwolenie (w pierwszym wypadku z dołączeniem planów). Wysoki wystaw sklepowych nie powinny przewyższać 25 cm. Wszelkie godła, latarnie i t. p. powinny być umieszczone w wysokości najmniej 3 m., zaś markizy najmniej 2,25 m. nad chodnikiem, mierząc przy wi- szących przedmiotach od punktu najniższego.
- e) Wysoki cokłów po za linię budowy dozwolone są przy domach fronto- wych aż do 10 cm. Gdyby z architektonicznych względów pożądanem było powiększenie wyskoku cokłów albo wysunięcie na chodnik ryzali- tów, bram ozdobnych, filarów, kandelabrow i t. p. należy na to uzyskać osobne pozwolenie.

§. 23.

Wyprawa ścian zewnętrznych. Fasady domów frontowych. Zmiany fasad budynków starożytnych.

Ściany zewnętrzne budynku z wyjątkiem fasad wykonanych w surowym materiale, należy wyprawić najpóźniej do lat dwóch po ukończeniu budynku. Fasady domów frontowych nie powinny sprzeciwiać się zasadom dobrego gustu, albo być malowane szpecącymi lub dla wzroku szkodliwymi kolorami.

Na fasadach starożytnych budynków, które mają wartość artystyczną, archeologiczną lub pamiątkową, nie wolno wykonywać żadnych zmian bez zezwolenia władzy.

§. 24.

Odgraniczenie od ulicy.

Każdą realność należy odgraniczyć od drogi publicznej. W śródmieściu i przy głównych ulicach przedmieście należy podwórza przy realnościach w głębi zabudowanych odgraniczyć od ulicy murem, ogrody ozdobnymi sztachetami, zaś plac pod budowę w częściach miasta zabudowanych przynajmniej parkanem.

W odległych i ubocznych ulicach mają być podwórza odgraniczone od ulicy przynajmniej parkanem, zaś grunta do uprawy płotem lub baryerą.

§. 25.

Dachy, okapy i rynny.

Wszystkie dachy budynków zwrócone spadkiem ku ulicy powinny być opatrzone rynnami przynajmniej 25 cm. szerokimi, jako też rurami spustowymi z ogniotrwałego materiału. Na dachach blachą krytych mają być rynny umieszczone nad okapem dachu, jednakże odstęp rynny od okapu nie powinien wynosić w najszerszym miejscu więcej jak 30 cm. Gdyby z architektonicznych lub innych względów wypadło szerokość tę przekroczyć, należy przez stosowny przyrząd zapobiedz zesuwaniu się śniegu z odstępu tego.

Rury spustowe należy prowadzić o ile możności wprost do kanału. Gdzieby to ulegało trudnościom, należy wylot umieścić najwyżej 30 cm. nad chodnikiem.

Balkony powinny być opatrzone w rynny odpowiedniej szerokości, zaś rury spustowe prowadzone po frontowej ścianie budynku.

b) W podwórzach.

§. 26.

Wymogi przy budowach od strony i w obrębie podwórz.**Rozmiary podwórz. Świetlniki.**

Przy budowach od strony i w obrębie podwórz należy uwzględnić wszelkie zachodzące stosunki miejscowe, kształt podwórz, położenie jego do słońca, rozmiary przypierających budynków, sposób użytkowania ubikacji w tychże, stopień zabudowania sąsiednich realności, wymogi sanitarne, mianowicie aby każda ubikacja służąca na pobyt ludzi była zaopatrzona obficie powietrzem i światłem, wreszcie wymogi ogniowo-policyjne. Przy tem uważać należy ażeby przestrzeń niezabudowana wynosiła przynajmniej 25% całego obszaru, z czego większa połowa na dziedzińce przeznaczoną być winna. Odstąpienie od tego postanowienia może być dozwolone tylko wyjątkowo przy budynkach narożnych, lub gdzie dziedzińce kilku sąsiednich realności ze sobą się stykają, albo gdzieby grunt położony przy froncie między gruntami już zabudowanymi i otoczony sąsiednimi budynkami przy zachowaniu tego postanowienia nie mógł być zabudowanym,

Świetlniki mogą służyć tylko dla ubikacji podrzędnych i powinny mieć, jeżeli dostarczać mają światło tylko jednemu oknu w każdym piętrze, przynajmniej 6, jeżeli zaś więcej oknom przynajmniej 10 metrów kwadratowych obszaru.

§. 27.

Sień wchodowa. Bramy wjazdowe i przejazdy.

Szerokość sieni wchodowej powinna wynosić najmniej 1.60 m.

W rzeczywistości, w której istnieją zabudowania na podwórzu albo mogą w myśl §. 26. powstać w przyszłości, należy urządzić bramę wjazdową we frontowym domu.

Szerokość takiej bramy powinna wynosić najmniej 2·20 m.

Jeżeli w jednej i tej samej rzeczywistości jest kilka podwórz, powinny być urządzone z jednego do drugiego przejazdu o wskazanych wymiarach.

§. 28.

Brukowanie względnie szutrowanie podwórz.

Dzielnice i podwórza, o ile na ogród nie są używane, należy wybrukować albo wyszutrować, w miarę potrzeby wyasfaltować i urządzić na nich brukowane ścieki dla odprowadzenia wody deszczowej.

§. 29.

S t u d n i e.

Studnie w obrębie rzeczywistości, założone w pobliżu zbiorników lub kanałów, powinny być zabezpieczone odpowiednio od infiltracji. W śródmieściu, tudzież w bliższych częściach przedmieść, mają być opatrzone w pompę, w odleglejszych zaś mogą być zabezpieczone parapetem najmniej 1 metr wysokim.

Studnie, zawierające wodę nieprzydatną do picia dla ludzi, powinny być zaopatrzone w sposób zwracający uwagę stosownym napisem ostrzegającym.

c) Przy granicach sąsiednich.

§. 30.

Odległość przedmiotu budowy od granic sąsiednich.

Odległość budynków od granic sąsiednich nie ulega ze względów publicznych żadnym ograniczeniom, z wyjątkiem zastrzeżeń §. 20. Postanawia się tylko, iż zbiorniki kloaczne lub nawozowe mają być oddalone od granicy sąsiedniej najmniej o 2 metry. Mniejsza odległość zawisła od zezwolenia sąsiadów.

C. Ze względu na użytkowanie.

§. 31.

Ogólne wymogi dla domów mieszkalnych.

Budynki przeznaczone na zamieszkanie powinny być tak zbudowane, aby ani bezpieczeństwu nie zagrażały, ani zdrowiu mieszkańców nie zagrażały. Powinny przeto być suche i zdrowe, mieć wystarczający przystęp powietrza i światła i być jak najlepiej zawarowane przeciw niebezpieczeństwu pożaru. Ściany zewnętrzne budynków tych nie powinny być wyprawiane wcześniej, jak w sześć miesięcy po pokryciu budynku dachem i po upływie jednej zimy.

§. 32.

Wysokość ubikacyj mieszkalnych w świetle i nad terenem. Podział poziomy piętra parterowego.

Ubikacje, w których ludzie mieszkać, spać lub zwykle przebywać mają, powinny mierzyć najmniej 2·85 m. wysokości w świetle przy poziomych

posobach, zaś gdzie takowe są sklepione najmniej 3 m. mierząc w najwyższym punkcie sklepienia. Podłoga partarowych ubikacyj powinna być wzniesiona najmniej 50 cm. nad teren. Wyjątkowo dozwala się obniżenie aż do 15 centymetrów dla ubikacyj, które przeznaczone są na sklepy, jeżeli pod nimi są piwnice, a spód ziemny suchy, albo zabezpieczony sztucznie od zawilgocenia.

Podział poziomy piętra parterowego na dwie kondygnacje za pomocą pułapu dozwala się w lokalnościach służących na sklepy, jednakże nie wolno górnych ubikacyj zamieszkiwać, ale można używać takowych tylko na składy towarowe.

§. 33.

Pomieszkania w piwnicach.

Pomieszkania w piwnicach nie są dozwolone. Wyjątek stanowi się w tych tylko przypadkach, gdzie naturalna spadzistość terenu wymaga budowy znacznie nad poziom wzniesionych i świetlistych piwnic, a raczej suterrenów, albo jeżeli w domach ozdobnych z uwzględnieniem §. 20. w ogrodach położonych, na mieszkanie dla jednej tylko rodziny urządzonych, ubikacje w piwnicach służyć mają na kuchnie i inne podrzędne cele mieszkalne.

Natenczas wszakże należy uczynić zadość następującym warunkom:

- a) Spód ziemny powinien być zupełnie suchy.
- b) Mury przylegające do ziemi powinny być od zawilgocenia skutecznie zabezpieczone.
- c) Najmniej połowa całej wysokości piwnicy w świetle, w §. 32. ustanowionej, powinna leżeć po nad przyległym terenem, zaś okno powinno mieć najmniej 1 m. wysokości.
- d) Bezpośrednio na ulicę nie wolno drzwi urządzać.

§. 34.

Pomieszkania strychowe.

Pomieszkania w obrębie poddasza czyli strychu nie są dozwolone.

Wyjątek stanowią pojedyncze pokoje w pałacach lub wилach ozdobnych, których dachy ze względów architektonicznych mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza, jednakże tylko wtedy, jeżeli pałace te lub wile urządzone są na mieszkanie dla jednej tylko rodziny i są wolno stojące, a pokoje te oddzielone są od strychu i sieni murowanemi lub przynajmniej ryglowemi i tynkowanemi ścianami w myśl §. 40 i odpowiadają zresztą postanowieniom §. 31. i 32.

§. 35.

K u o h n i e.

Celem wypuszczenia pary i wylizów niezdrowych mają być w kuchniach urządzone pod sufitem otwory najmniej 15 cm. w kwadrat do osobnego komina wentylacyjnego, opatrzone drzwiczkami lub żaluzjami żelaznemi.

§. 36.

Piwnice i drewniłe.

Każdy dom mieszkalny powinien być opatrzony w odpowiednią ilość piwnic na pomieszczenie drzewa opałowego.

Posadzka piwnic powinna się wznosić 15 centymetrów po nad najwyższy stan wody zaskórnej, gdzie zaś to jest niemożliwe, powinny być piwnice nieprzepuszczalnie zbudowane.

Z piwnic nie wolno urządzać drzwi bezpośrednio na ulicę.

Gdzie wysoki stan wody zaskórnej albo techniczne przeszkody utrudniają budowę piwnic, należy w myśl §. 40. a) wybudować na pomieszczenie drzewa opałowego drewniane odpowiednich rozmiarów.

§. 37.

Mieszkanie stróża.

Mieszkanie stróża ma być umieszczone w parterze lub suterenie w myśl §. 33. urządzone, w bliskości głównego wejścia do budynku, ma mieć najmniej 10 m. \square obszaru, światło bezpośrednio, zresztą ma odpowiadać w ogólności wymogom dla ubikacyj mieszkalnych postanowionym.

D) Ze względu na konstrukcję.

§. 38.

Materyał i wykonanie budowy.

Wszelkie materyały do budowy użyte, niemniej wiązania i konstrukcyje powinny być takiej dobroci i wytrzymałości, jakiej wymaga cel budowy według ogólnie przyjętych i za dobre uznanych zasad technicznych. Nie wolno murować w porze, w której skutkiem mrozów zaprawa murarska traci własność spajania.

§. 39.

Wymiary cegieł zwykłych.

Cegły zwykłe mają mieć po wypaleniu następujące wymiary:

- 29 cm. długości
- 14 cm. szerokości
- 6.5 cm. wysokości.

§. 40.

Konstrukcyja ścian.

Co do konstrukcyi ścian postanawia się:

- a) Ściany zewnętrzne domów mieszkalnych, stajen i wszelkich budynków piętrowych, jako też takich, w których ogniska mają być urządzone, powinny być murowane przez wszystkie piętra z cegły lub kamienia. Budynki bez ognisk, jako to: wozownie, magazyny, drewniane i t. p. mogą być do wysokości 5 metrów mierząc od terenu do okapu, budowane w pruski mur, czyli z drzewa wiązanego w ryglówkę, jednakże przedziały ryglówek powinny być murowane cegłą, zaś te ściany, które do ulicy albo do granicy sąsiedzkiej przypierają, muszą być murowane całkowicie.

Ściany z drzewa można sporządzać tylko dla wolno stojących wychodków parterowych, altan, gołębników, kręgielni i t. p. albo w budynkach stawianych na krótki i ściśle ograniczony przeciąg czasu n. p. na widowiska, na skład materyałów lub narzędzi przy budowlach itp.

- b) Ściany wewnętrzne, a mianowicie: ściany dźwigające pokłady belkowe, ściany kominowe, ściany ogniochronne, czyli mury ogniowe

i ściany przedziałowe, powinny być murowane całkowicie z cegły. Gdzie ściany przedziałowe na piętrach nie trafiają na siebie z powodu podziału wewnętrznego, tam mogą one być zbudowane w pruski mur, o przedziałach cegłą na zaprawie wapiennej wymurowanych albo z dwóch warstw tarcie w krzyżujących się kierunkach zbitych. W obu razach należy powierzchnie drzewa wytrzcinać i wyprawić. O oddaleniu tychże ścian od ognisk i kominów stanowi §. 46,

Budowanie ścian ryglowych bez wymurowania przedziałów, obustronnie tarciami pobitych jest wzbronione.

§. 41.

Grubość murów.

Ponieważ oznaczenie grubości murów zależnem jest od każdorazowych szczegółowych warunków, a mianowicie od wysokości piętr, rozpiętości ubikacyj, konstrukcyi i obciążenia pokładów belkowych, ilości i rozpiętości otworów i t. p., przeto postanawia się następujące ogólne dyrektywy :

a) Przy murach ceglanych należy grubość ich zastosować do wymiaru zwykłych cegieł.

Można przeto zakładać mury tylko w grubości $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2 i t. d. cegieł. Grubość tę należy przy kotowaniu planów wyrażać, jak następuje :

Mur	$\frac{1}{2}$	cegiły	gruby	przez	15	cm.
"	1	"	"	"	30	"
"	$1\frac{1}{2}$	"	"	"	45	"
"	2	"	"	"	60	"
"	$2\frac{1}{2}$	"	"	"	75	"
"	3	"	"	"	90	"

i t. d.

Miary powyższe odnoszą się do murów surowych nie wyprawionych.

- b) Jeżeli mury przez założenie w nich licznych lub wielkich otworów są tak osłabione, że filary nie posiadałyby należytej wytrzymałości, gdyby ze zwykłego muru ceglanego były sporządzone, należy je murować z cegły mocno wypalanej na cemencie albo sporządzić z ciosu lub żelaza, co w planach powinno być uwidocznionem.
- c) Poniżej 75 centymetrów grubości nie wolno zakładać murów z kamienia łamanego.
- d) Mury pokładami belkowymi obciążone, a mianowicie :

Mury zewnętrzne

mają być w ubikacjach najwyższego piętra, mierzących więcej niż 6·5 m. rozpiętości, grubości 2 cegieł, poniżej 6·5 m. rozpiętości, grubości $1\frac{1}{2}$ cegły.

W każdym niższym piętrze, jakoteż w fundamentach, należy mury pogrubić o $\frac{1}{2}$ cegły.

Mury wewnętrzne

mają mieć w najwyższym piętrze grubości $1\frac{1}{2}$ cegły.

Z następujących piętr mogą być każdorazowo dwa prowadzone w jednostajnej o $\frac{1}{2}$ cegły stopniowo ku dołowi powiększającej się grubości.

e) Mury nieobciążone, a mianowicie:

Mury zewnętrzne

w najwyższym i następującym niższym piętrze mają mieć grubość $1\frac{1}{2}$ cegły, z następujących piętr mogą być każdorazowo dwa prowadzone w jednostajnej o $\frac{1}{2}$ cegły stopniowo ku dołowi powiększającej się grubości.

Mury wewnętrzne

w najwyższym piętrze w ubikacjach posiadających więcej niż 6·5 m. rozpiętości, jakoteż w klatkach schodowych poniżej 4 m. szerokości, mają mieć grubość 1 cegły, zaś w ubikacjach poniżej 6·5 m. rozpiętości, grubość $\frac{1}{2}$ cegły,

W pierwszym wypadku mogą być mury prowadzone przez najwyższe i następujące niższe piętro w jednostajnej grubości na 1 cegłę, powiększając takową stopniowo jak powyżej co drugie piętro.

W drugim przypadku należy mury $\frac{1}{2}$ cegły grube w następującym niższym piętrze rozszerzyć do jednej cegły, prowadząc je odąd co dwa piętra w jednostajnej grubości i powiększając takową stopniowo co drugie piętro jak powyżej.

Do klatek schodowych, które mają więcej niż 4 metry szerokości, odnoszą się przepisy dla murów zewnętrznych nieobciążonych.

f) Mury piwniczne i fundamentowe należy założyć o 15 centymetrów mocniej, aniżeli mury parterowe.

§. 42.

Mury ogniowe.

Poddasza domów sąsiednich do siebie przypierających albo budynków mających więcej niż 30 metrów długości, należy oddzielić murami ogniowymi.

Mury te mają być o 50 cm. po nad dach wyprowadzone, grubość ich ma wynosić najmniej 1 cegłę, przy wysokości zaś nad 3 metry mają być odpowiednio filarami wzmocnione. Nie wolno w nie wpuszczać belek ani wiązań dachowych, a oprócz drzwi nie wolno urządzać w nich żadnych innych otworów.

Drzwi te mają być żelazne, osadzone w kamiennej oprawie albo w ramach żelaznych i urządzone w ten sposób, by własnym ciężarem każdorazowo się zamykały.

§. 43.

P o s o b y.

Posoby piwnic powinny być sklepione, a mianowicie do rozpiętości 3 metrów w grubości najmniej $\frac{1}{2}$ cegły. Po nad tę rozpiętość, jako też posoby w bramach przejazdowych i w miejscach, gdzie są nagromadzone ciężary, mają być sklepione w stosownej grubości w miarę rozpiętości i obciążenia.

Posoby na piętrach mogą być sklepione albo sporządzone z belek.

W sieniach, przejazdach i klatkach schodowych należy użyć do posób belek dyblowanych.

Pokłady belkowe na piętrach powinny być opatrzone powałą nakrytą rumowiskiem albo piaskiem, jako też sufitem trzeinowanym i wyprawionym.

W ubikacjach, w których belki pokładowe dłuższe są niż 6·5 metra, tudzież we wszystkich budynkach na cele publiczne przeznaczonych, mają być urządzone podstropy.

Odmienne postanowienie może nastąpić wyjątkowo i w każdym przypadku z osobna.

Powała strychowa powinna być nakrytą rumowiskiem, a na tem posadzką z cegieł, której szpary powinny być zalane zaprawą wapienną lub gliną. W budynkach parterowych strop od strony strychu może być wyłożony polepą z gliny.

§. 44.

Schody, klatka schodowa.

W każdym domu mieszkalnym powinna istnieć komunikacja za pomocą schodów, jedna lub więcej według wielkości budynku, na strych, do piwnicy, na podwórze i na ulicę.

W domach parterowych i jednopiętrowych dozwolone są schody drewniane.

W domach dwu lub trzypiętrowych powinny być schody urządzone ogniotrwałe, t. j. z kamienia, żelaza lub podklepione z drewnianymi stopniami. Boczne schody, jeżeli są w połączeniu z głównymi ogniotrwałymi, mogą być sporządzone z drzewa.

Szerokość schodów głównych w budynkach parterowych i jednopiętrowych ma wynosić najmniej 1·10 m. w budynkach zaś dwu i trzypiętrowych, we wyższych piętrach najmniej 1·10 m., w niższych 1·25 m.; szerokość schodów bocznych nie powinna wynosić mniej jak 1 metr.

Wysokość stopni schodów głównych nie powinna mierzyć więcej jak 16 cm., a schodów bocznych więcej jak 18 cm., zaś szerokość stopni schodów głównych mniej jak 29 cm., a schodów bocznych mniej jak 26 cm. w linii podziałowej. Linie podziałową przyjmuje się w odstępie 45 cm. od ściany. Stopnie klinowe powinny mieć w najwęższym miejscu najmniej 12 cm. szerokości.

Poręcze schodów mają być 1 metr wysokie i muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwym. Przy schodach o stopniach klinowych należy urządzić poręcze od ściany.

Komórki i t. p. pod schodami, ogniska zaś, otwory kominowe i t. p., w klatce schodowej są wzbronione tam, gdzie schody nie są ogniotrwałe sporządzone.

Klatka schodowa powinna być oddzieloną od strychu pełnym murem i sklepieniem, albo posobą z belek dyblowych i powinna być od dołu wytrzeinowana i wyprawiona, od strychu zaś opatrzona posadzką ceglana lub polepą na rumowisku.

Drzwi na strych prowadzące mają być żelazne i osadzone w ramie żelaznej albo w węgarach kamiennych, a przynajmniej, jeżeli są drewniane, mnszą być z oddrzwiami od strony strychu obite blachą żelazną. Drzwi leżące, urządzone tylko do podnoszenia, nie są dozwolone.

§. 45.

Fundamentowanie i izofowanie od wilgoci.

Mury fundamentów wolno zakładać tylko na przydatnym na ten cel rodzimym gruncie, albo na podfundamentowaniach, nigdy zaś bezpośrednio na gruncie grzęskim lub nasypnym. Jeżeli w grzęskim gruncie mają być użyte podfundamentowania drewniane, należy je założyć najmniej 30 cm. poniżej stanu wody zaskórnej, której wysokość Władza w każdym wypadku oznaczy.

Budynki w wilgotnym gruncie muszą być opatrzone przeciw szerzeniu się wilgoci warstwą izolacyjną założoną 30 cm. poniżej podłogi parteru, a sporządzoną albo z lanego asfaltu w grubości najmniej 1 cm., albo z arkuszowego w grubości najmniej 0.5 cm., lub z 4 warstw cegieł na zaprawie hydraulicznej, albo też z innego skutecznego środka, który przez Władzę będzie dozwolonym.

§. 46.

P a l o w i s k a.

a) Ogólne przepisy.

Wszelkie palowiska należy tak urządzić, aby z nich pożar powstać nie mógł i aby dymem lub sadzą nie zanieczyszczały powietrza w sposób przykry dla ogółu.

Przy urządzaniu większych palowisk na cele przemysłowe, jak n. p. suszarnie i t. p. należy przedłożyć szczegółowe plany, na podstawie których ustanowione będą warunki urządzenia tych palowisk.

b) Ogniska otwarte. PrzedSIONKI kominowe.

W lokalnościach, w których wyrabiają się albo gromadzą materiały łatwo zapalne, nie wolno urządzać otwartych ognisk.

W ubikacjach, które nie są przesklepione, należy nad ogniskiem otwartym umieścić ogniotrwałą kapę tak, aby na około po za krawędziem o 30 cm. wystawała.

Dym z otwartych ognisk wolno odprowadzać tylko kominami przełazowymi. Podłogę do koła ogniska należy opatrzyć posadzką ogniotrwałą w szerokości 60 cm. PrzesIONKI kominowe należy budować z kamienia lub cegły, przesklepić i opatrzyć posadzką ogniotrwałą i drzwiami żelaznymi, albo przynajmniej z wewnątrz blachą pobitemi, osadzonemi w ramie kamiennej lub żelaznej.

c) K o m i n y.

Wszelkie kominy należy wyprowadzać na fundamencie, albo opierać je na murowanych filarach, arkadach, sklepieniach lub żelaznych podporach, w żadnym zaś przypadku nie wolno ich opierać na belkach drewnianych.

Otwór kominów powinien mierzyć:

dla kominów przełazowych najmniej 45 cm. w szerokości, a 48 cm. w długości;

dla kominów wązkich czyli rosyjskich, które tylko w przekroju okrągłym mogą być wyprowadzone 16 cm. albo 25 cm. w średnicy.

Kanały wentylacyjne nie podlegają ograniczeniom.

Co do kominów fabrycznych dane będą szczegółowe postanowienia w każdym przypadku z osobna.

Kominy przełazowe powinny być urządzone nad ogniskami otwartymi, niemniej przy piecach piekarskich i wędzarniach; jeżeli nie są umieszczone bezpośrednio nad ogniskami, winny mieć łatwo przystępne otwory włazowe, jeżeli są szersze nad 55 cm. należy je opatrzyć w takie przyrządy, aby przełazenie było możebnem dla kominiarza.

Do jednego i tego samego komina wolno wpuszczać dymy tylko z palowisk umieszczonych na tem samym piętrze, a mianowicie do komina 16 cm. szerokiego dwa dymy, do komina 25 cm. trzy lub cztery dymy.

Przekrój kominów wązkich powinien w całej długości być jednostajny, niemniej powinny one być prowadzone o ile możności w pionowym kierunku.

Większa pochyłość aniżeli pod 60-tym stopniem do poziomu nie jest dozwoloną i tam tylko dopuszczalną, gdzie to jest nieuniknionem. W takim razie jednakże w miejscach, gdzie zmienia się kierunek, należy umieścić otwory do czyszczenia.

Policzki kominów powinny mieć najmniej $\frac{1}{2}$ cegły grubości; jeżeli zaś kominy mocnemu rozgrzaniu podlegają, jak przy piecach piekarskich, albo ogień łatwo udzielić mogą, jak przy wędzarniach, należy policzkom dać grubość najmniej 1 cegły.

Jeżeli kominy znaczną mają wysokość albo wolno stoją, należy powiększyć grubość policzków w miarę potrzeby według zasad statyki,

Od wewnętrznego obwodu komina ma być wszelkie drzewo oddalone najmniej o $\frac{1}{2}$ cegły.

Dolne wyciory kominów wązkich mają być o ile możności sprowadzone do piwnic; tak na dole, jak na poddaszu należy urządzić w nich otwory do czyszczenia w szerokości przekroju kominowego 25 cm. wysokie. Otwory te mają być o ile możności przystępne z korytarza strychowego, zamknięte podwójnemi od siebie odstającemi na felee zapadającemi żelaznemi drzwiczkami i według piętr i ubikacyi numerowane. Na poddaszu należy je umieścić w wysokości 1 m. nad polepą albo posadzką, lub też nad pomostem.

Od otworów tych ma być wszelkie drzewo oddalone najmniej o 60 cm., w przeciwnym razie obite blachą.

Bury piecove mają być oddalone od sufitu najmniej o 60 cm.

Jeżeli kominy wązkie nie są wewnątrz murowane, osobno na ten cel uformowanemi cegłami albo wykładane rurami glinianemi, powinno być ich wewnątrz gładko wytynkowane.

W obrębie strychu powinny być kominy na zewnątrz wyprawione; jeżeli przechodzą przez szczyt dachu, powinny być wyprowadzone przynajmniej 60 cm. nad tenże; jeżeli zaś w innych miejscach dach przebijają, przynajmniej 1 m. nad dach albo 60 cm. nad szczyt tegoż.

Nagłówki kominów na domach piętrowych powinny być nakryte płytami kamiennymi.

d) Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piecy piekarskie powinny być przesklepione podwójnem sklepieniem.

Ściany wędzarni powinny być sporządzone całkowicie z cegły i opatrzone drzwiami żelaznymi, a nadto hakami albo prętami żelaznymi, w murze osadzonemi do zawieszania wędlin.

e) Piece pokojowe. Kominny blaszane.

Piece, które bezpośrednio na podłodze stoją, należy podmurować w wysokości 30 cm. Jeżeli stoją na nóżkach, wystarcza podmurowanie na 15 cm.

Piece żelazne, które nie stoją na nóżkach, należy stawiać na podmurowaniu z cegły lub kamienia 15 cm. wysokiem.

Przed palowiskami w kominkach pokojowych, tudzież przed drzwiczkami ogniowemi, tak pieców jak kuchni, należy, jeżeli posadzka nie jest ogniotrwała, wyłożyć ją materiałem ogniotrwałym.

Zastąpienie murowanych kominów rurami blaszanymi wewnątrz budynku, prowadzenie takowych przez ściany drewniane, zwłaszcza wypuszczanie ich w ścianach zewnętrznych na ulicę lub podwórze, niemniej używanie pieców żelaznych w miejscach, gdzie się wyrabia lub gromadzi materiał łatwo zapaleniu podlegający, jest zakazane.

W razie urządzenia pieców i kuchni do opalania węglem kamiennym, wzbronionem jest używanie wszelkich takich przyrządów, jak zasówki, zatyczki, tak zwane klucze, klapy i t. p., któreby zamykały szczelnie piece i kuchnie od kominów i wstrzymywały uchodzenie do tychże szkodliwych gazów.

§. 47.

Dachy, gzymsy, okapy, dymniki.

Wiązania czyli stolce dachowe należy budować oddzielnie od powały strychowej, jako też od muru ogniowego i nie wolno ani w powałę ani w mur ten wpuszczać części konstrukcyjnych.

Pokrycie dachów na wszystkich budynkach w obrębie śródmieścia i przedmieść zwarto zabudowanych, jako też na wszystkich domach piętrowych należy uskutecznić z ogniochronnego materiału.

Gzymsy okapowe wolno sporządzać tylko z cegły, kamienia lub blachy.

Dymniki na dachach należy opatrzyć oknami lub okiennicami blachą pokrytymi do zamknięcia.

§. 48.

Ganki zewnętrzne.

Ganki zewnętrzne czyli korytarze otwarte na podwórzowych frontach budynków należy oprzeć na krokwach albo podporach z ogniotrwałego materiału i opatrzyć ogniotrwałymi poręczami. Gdzie ganki te tworzą jedyny przystęp do ubikacyj mieszkalnych albo schodów, mają być zbudowane całkowicie z ogniotrwałego materiału szerokości najmniej 1.25 m.

Jeżeli ganki przy wilach w §. 33. i 34. uwzględnionych stanowią architektoniczne przyozdobienie, mogą być sporządzone całkowicie z drzewa.

§. 49.

Okna górne czyli latarnie w dachach.

Latarnie w dachu powinny być murowane całkowicie z cegły i zamknięte ogniotrwałe od poddasza.

Ramy okien i pręty przedzielające należy sporządzić z żelaza.

§. 50

W y c h o d k i.

W parterze i na każdym piętrze domów mieszkalnych lub dla pobytu ludzi przeznaczonych, powinny istnieć wychodki odpowiednio umieszczone, łatwo przystępne, w takiej ilości, ażeby na dwa pomieszkania przynajmniej 1 wychodek przypadł.

Dla wil piętrowych położonych w ogrodzie i urządzonych na mieszkanie dla jednej tylko rodziny, wystarczają wychodki parterowe.

W domach parterowych mogą być wychodki urządzone na podwórzu oddzielnie od budynku.

Wychodki należy oświetlić oknem umieszczonym w ścianie zewnętrznej i urządzić w nich odpowiednią wentylację celem odprowadzenia wyziewów. Drzwi wychodków powinny szczelnie przystawać, zaś siedzenia mieć dobrze przylegające przykrywki.

Rury spustowe i gańce w wychodkach należy urządzić z kruszcu lub z gliny kamionkowej na ten cel wyrabianej z polewą wewnątrz. Dla wentylacji rur spustowych należy urządzić odpowiednie przedłużenie takowych po nad dach.

Drewniane szalowania spustów w wychodkach są wzbronione.

§. 51.

K l o a k i i k a n a ł y.

Wszelkie odchody i nieczystości powinny być zbierane:

- a) w murowanych zbiornikach kloacznym lub
- b) w beczkach.

Do a) Budowę zbiorników kloacznym należy wykonać tak, aby z nich wszelkie nieczystości mogły być wywożone, tam zaś gdzie połączenie zbiorników z kanałem publicznym jest możliwe, lub gdzie połączenie zbiornika z wodą bieżącą przez władzę szczegółowo w każdym wypadku dozwolonym zostanie, ażeby tylko płynne nieczystości do kanału publicznego lub do wody bieżącej odpływały.

Zbiorniki kloacne mają mieć najmniej 7 mtr. sześciennych wymiaru i powinny być zbudowane w jak największej możliwej odległości od studzien, samoistnie, oddzielnie od innych budynków, gdyby zaś w szczególnym wypadku dopuszczonym było częściowe umieszczenie zbiornika kloacznego wewnątrz budynku, w takim razie musi być takowy założony bez związku z murami tego budynku.

Ściany, tudzież posadzkę zbiornika kloacznego, należy wykonać z cegły do stopniałości wypalanej na zaprawie cementowej, a to ściany w grubości najmniej $1\frac{1}{2}$ cegły, zaś posadzkę z 4 warstw cegieł płazem kładzionych. Oprócz tego należy ściany tudzież dno z wewnątrz wytynkować zaprawą cementową, starannie gładzoną z wyokrągleniem wszelkich kątów i rogów i ze spadkiem ku jednemu punktowi. Nakrycie zbiorników powinno być sporządzone szczelnie, opatrzone otworem do czyszczenia najmniej 75 cm. w kwadrat mierzącym i pokryte warstwą ziemi, gruzu lub t. p. najmniej 30 cm grubą.

Inne również szczelne konstrukcje zbiorników nie są wykluczone.

Gdzie połączenie zbiornika kloaczego z kanałem publicznym lub bieżącą wodą może być uskutecznionem, ma być urządzony w zbiorniku tak zwany dywizor czyli oddzielnik t. j. ściana dziurkowana z kruszcem, drzewa albo murowana na cemencie z cegieł do stopniałości wypalonych z pozostawieniem szpar 1 cm. szerokich, poniżej której przefiltrowane płyny, otworem w zbiorniku na ten cel zostawionym, odprowadzone być mogą do kanału publicznego lub, gdzie to szczegółowo dozwolonem będzie, do płynącej wody a to w obrębie ulic i placów publicznych kanałem murowanym albo rurami kamionkowymi lub żelaznami, gdzie zaś kanał publiczny jest drewniany, tudzież w obrębie realności prywatnych, kanałem drewnianym.

W wypadku powyższym należy wpust ścieków wodnych i zlewów pomijowych umieścić na odpływie po za zbiornikiem kloaczonym, w każdym razie, urządzić w miejscu tem pneumatyczne zamknięcie kanału. Gdzie w wychodkach rury spustowe sporządzone są z żelaza, można do tychże sprowadzić wodę z rynien dachowych.

Kanały powinny być murowane w formie jaja z kamienia lub cegły do stopniałości wypalanej albo też wykonane z betonu, w obrębie budynków ulic i placów przesklepione, lub mocnemi płytami kamiennymi szczelnie przykryte i opatrzone w odstępach najdalej 50 m. kominami dla wstępu, które szczelnie przykryć należy wiekami kamiennymi lub żelaznami. Posadzka kanału ma być wykonaną z cegieł sztorcem stawianych albo z ciosów kamiennych lub płyt kamionkowych odpowiednio przyrządzonych. Do wysokości 50 cm. od posadzki winne być co najmniej fugi wewnętrzne kanału wypełnione cementem i starannie wygładzone. Jeżeli kanał przechodzi przez mury budynku, winien być w grubości tychże przeprowadzony bez przerwy, samostannie i oddzielnie. Gdzie dopuszczoną będzie budowa kanału drewnianego, winien być takowy wykonany szczelnie po za obrębem budynków, w jak największej możliwej odległości od studzien, i od spodu tudzież z boków zabezpieczony od przeciekania warstwą co najmniej 25 cm. grubą iłtu lub tłustej gliny w stanie wilgotnym mocno i dokładnie ubitej.

Celem przewietrzenia kanału należy założyć komin wentylacyjny, umieszczony ile możności pomiędzy często ogrzewanymi kominami.

Jeżeli gmina miasta Lwowa ze względów publicznych uzna za potrzebne, mogą być kanały prywatne leżące pod drogami i placami publicznymi nabyte przez gminę, a to w razie nieprzyjścia do skutku dobrowolnej ugody nawet w drodze wywłaszczenia, w myśl obowiązujących w tej mierze przepisów.

Do b) Przy systemie beczkowym powinien być otwór pomiędzy rurą spustową a beczką opatrzone wiekiem szczelnie zamykającym się, zaś komórka, w której się mieszczą beczki, powinna być tak wielką, aby w niej dwóch ludzi około beczki wygodnie poruszać się mogły, niemniej powinna mieć odpowiednio urządzony otwór dla przystępu robotników i podnoszenia względnie spuszczenia beczek.

§. 52.

Stajnie, składy słomy i siana.

Posoby stajen, nad którymi pomieszkania się znajdują, powinny być sklepione, dla zapobieżenia zaś szerzeniu się wyziewów, należy w stajniach urządzić kanały wentylacyjne i wyprowadzić je po nad dach. Gdzie stajnie

mieszczą się w osobnym na ten cel budynku, wystarcza posoba z belek opatrzona powałą i polepą z gliny albo posadzką na poddaszu i z dołu sufitowana.

Składy na słomę i siano należy oddzielić od innych budynków albo lokalności murem ogniowym w myśl §. 42.

Ścieki stajenne należy tak urządzić, aby zanieczyszczanie spodu ziemnego albo zawilgocenie murów nastąpić nie mogło.

§. 53.

Gnojowniki.

Gnojowniki powinny być urządzone o ile możności najdalej od studzien i opatrzone ścianami i posadzką nieprzepuszczalną, jakoteż mocnemi, szczelnie zamykającemi się wiekami. Co do konstrukcyi gnojowników obowiązują przepisy postanowione w §. 51. dla zbiorników kloacalnych.

§. 54.

Poddasza.

Dla ochrony materyałów i robót rękodzielniczych od wpływów atmosferycznych dozwala się stawiać poddasza czyli szopy otwarte na filarach murywanych albo słupkach drewnianych.

Jeżeli poddasza do granicy sąsiedzkiej przypierają, należy je zabezpieczyć z tej strony murem ogniowym w myśl §. 42. Co do pokrycia tych budynków obowiązuje §. 47.

e) Ze względu na szczegółowe przeznaczenie budynku:

§. 55.

Ogólne postanowienia oo do budynków przeznaczonych na szczegółowe cele.

Przy budowlach przeznaczonych na szczegółowe cele, jako to: na kościoły, domy modlitwy, szkoły, teatru, sale widowisk, koncertów, zabaw i t. p. ustanawiane będą ze względów budowniczych, ogniowych i zdrowotnych szczegółowe warunki w każdym poszczególnym przypadku.

DZIAŁ III.

Budowy służące na cele przemysłowe.

§. 56.

Uwagi ogólne co do budynków przemysłowych.

Jako budynki przemysłowe w przeciwstawieniu do domów mieszkalnych rozumieją się: fabryki, zakłady warstatowe i magazyny.

Budynki przemysłowe dzielą się na :

a) izolowane,

b) nieizolowane.

§. 57.

Budynki przemysłowe izolowane — odstęp izolacyjny. — Budowa domów fabrycznych izolowanych. — Budowa domów mieszkalnych przy budynkach przemysłowych izolowanych.

Budynki przemysłowe albo kompleksy tychże uważane są za izolowane, jeżeli ich każdy punkt oddalony jest od innych budynków i granic sąsiednich najmniej 20 metrów.

Szerokość ulic, jako też potoków publicznych wlicza się w to oddalenie.

Jeżeli zakłady fabryczne przypierają bezpośrednio do innych takich samych zakładów, w takich razach wystarcza oddalenie 10 m.

Odstępu izolacyjnego zabudować nie wolno.

Budynki fabryczne izolowane nie mające więcej jak jedno piętro wysokości, w których nie wyrabiają się ani się gromadzą przedmioty łatwo podlegające zapaleniu, mogą być z wyjątkiem ścian kominowych albo tych które do ulic przypierają, budowane z ryglówki o przedziałach mura-nych cegła.

Domy mieszkalne przy budynkach fabrycznych izolowanych, niemające więcej jak jedno piętro wysokości i służące dla właściciela, urzędników i robotników, mogą być budowane z ryglówki jak powyżej z uwzględnieniem przepisów §. 46. Jeżeli domy te przypierają do warstatów, mają być od takowych oddzielone murem ogniowym, niemniej ściany do ulic przypierające mają być prowadzone z pełnego muru.

§. 58.

Budynki przemysłowe nieizolowane i domy mieszkalne przy nich.

Budynki przemysłowe położone w mniejszem oddaleniu niż 20 metrów od innych budynków lub granic sąsiednich, jako też domy mieszkalne przy nich położone, podlegają przepisom ustanowionym w niniejszej ustawie dla zwykłych budynków.

§. 59.

Szczegółowe przepisy dla budynków przemysłowych.

Do wszystkich budynków przemysłowych bez różnicy odnoszą się następujące przepisy:

- a) Na budowę tychże należy przedłożyć plany jak to przepisane w §. 8. dla zwykłych budynków.
- b) Budynki w których mieszczą się kotły parowe, mają być stawiane w jak największej odległości od ulic i od innych zabudowań, w których ludzie zazwyczaj się znajdują; gdzie zaś to nie jest możebnem, powinny być od tychże oddzielone murem najmniej na 2 cegły grubym i lekko nakryte, w żadnym zaś razie nie mogą być przesklepione.
- c) Palowiska mają odpowiadać przepisom §. 46.
- d) Ubikacje warstatowe mają mieć najmniej 3 m. wysokości i powinny być opatrzone w odpowiednią wentylację.
- e) Odpływ nieczystych lub cuchnących płynów ma być tak urządzony, aby takowe otoczeniu nie były dokuczliwe lub szkodliwe.
- f) Wychodki i pisoary dobrze wentylowane mają być umieszczone w odpowiedniej ilości.

- g) Za siłę i trwałość budynków, w których nagromadzają się towary lub produkta surowe, albo w których maszyny są ustawione, odpowiada właściciel
- h) Pokłady belkowe mogą być oparte na podeciągach i podporach żelaznych a nawet drewnianych, jeżeli w budynku nie mają się wyrabiać albo gromadzić przedmioty łatwo podlegające zapaleniu.
- i) Powąta pokładów belkowych może równocześnie służyć za podłogę, która nie potrzebuje być sufitowaną.
- k) Ściany przedziałowe mogą być sporządzone z drzewa z wyjątkiem tych miejsc, gdzie się wyrabiają lub gromadzą przedmioty łatwo podlegające zapaleniu.
- l) Wiązania dachów mogą być oparte bezpośrednio na pokładach belkowych.
- m) W każdym budynku przemysłowym o więcej piętrach muszą być ogniotrwałe schody ratunkowe, które w razie pożaru dostaćby się można z budynku na zewnątrz. Schody ratunkowe powinny być w murowanym obudowaniu i mieć strop czyli posobę ogniotrwałą.

W obszernych fabrykach powinno być więcej schodów ratunkowych i to tak rozłożonych, ażeby odległość do schodów ratunkowych z każdego punktu nie wynosiła więcej jak 40 m. Jeżeli schody takie służyć mają w razie niebezpieczeństwa nie dla większej liczby ludzi jak 50, muszą mieć co najmniej 1·3 m. szerokości, jeżeli są prostoramienne, zaś 1·6 m. szerokości, gdyby schody były założone o stopniach klinowych. Na każde 50 ludzi więcej powinna być szerokość powiększona o 0·15 m.

Dla ułatwienia komunikacji mogą być schody te umieszczone na zewnątrz budynku w obrębie izolacyjnym zakładu.

DZIAŁ IV.

Wyjątkowe postanowienia dla budowli na gruntach od miasta odległych.

§. 60.

Ogólne uwagi.

Dla budowli nie wyższych jak na jedno piętro na gruntach odległych od przedmieść gęściej zabudowanych, albo na takich, które ze względu na swe położenie za stosowne ku temu uznane będą, mogą być dozwolone pewne ułatwienia w budowie, jeżeli przeznaczenie budynku albo otoczenie jego nie wymaga szczególniejszej mocy budowy albo bezpieczeństwa od pożaru.

§. 61. (do §. 28.)

Szutrowania podwórz.

Szutrowanie podwórz nie wymaga się.

§. 62. (do §. 32.)

Wysokość ubikacji mieszkalnych.

Wysokość ubikacji mieszkalnych może być obniżoną do 2·5 m.

§. 63. (do §. 34.)

Zamieszkanie pokoi strychowych.

Zamieszkanie pokoi strychowych jest dozwolone pod warunkiem osufitowania posoby i wszelkich drewnianych ścian przystępu i lokalności samych, jako też ścisłego zachowania przepisów §. 46.

§. 64. (do §. 36.)

Drewnianie.

Na skład materiału opałowego mogą służyć komórki drewniane.

§. 65. (do §. 40.)

Konstrukcja ścian.

Wszelkie parterowe budynki, które oddalone są od najbliższych granic sąsiednich najmniej 20 metrów mogą być budowane w całości z drzewa.

Budynki parterowe w mniejszem oddaleniu mogą być zbudowane z drzewa ryglowego o podziałach wymurowanych należycie cegłą.

Budynki piętrowe powinny być budowane z twardego materiału. Wyjątek stanowią wile stawiane na letnie pomieszkaniem w ozdobnym stylu, jeżeli oddalenie ich od granicy sąsiedniej wynosi najmniej 20 m. Ściany kominowe powinny być jednakże murowane z cegły i przepisy §. 46. ściśle zachowane.

§. 66.

Materiał do budowy.

Używanie sztucznych surogatów, a mianowicie betonu, pisé, cegieł wapiennych i t. d. jest dozwolonem. Co do ilości piętr, grubości murów i t. d. wydane będą w miarę okoliczności każdorazowo szczegółowe postanowienia.

§. 67. (do §. 47.)

Wiązanie dachów i ich pokrycie.

Wiązania dachów mogą być oparte na belkowaniach strychowych.

Używanie gontów na pokrycie dachów, niemniej tektury i t. p. materiałów jest dozwolonem, pokrywanie słomą wzbbronionem.

§. 68. (do §. 50.)

Wychodki.

Wychodki powinny być opatrzone dołem kłocznym, co najmniej dylami ocembrowanym, lub też beczkami do wywożenia kału odpowiednio urządzeniami. Rury spustowe w wychodkach mogą być sporządzone z trąb drewnianych szczelnie spojonych i wewnątrz osmołowanych.

DZIAŁ V.

Postępowanie po ukończeniu budowy.

§. 69.

Uporządkowanie na placu budowy.

Po ukończeniu budowy należy niezwłocznie zasypać wszystkie z powodu budowy powstałe jamy, uprzątnąć pozostały materiał budowlany, rusztowania, ziemię, gruz i t. p. i przyprowadzić wszystko w okóło budowy, co z jej powodu zmienionem lub uszkodzonem zostało, kosztem własnym do stanu odpowiedniego.

§. 70.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Nowo wzniesiony budynek nie powinien być wzięty w użytek pierwej, dopóki Magistrat nie udzieli na to pozwolenia, przekonawszy się przez komisję zesłaną na miejsce, iż przeciw użytkowaniu nowej budowy nie zachodzą żadne przeszkody ze względów budowniczego-ogniowo i sanitarno-policyjnych.

W szczególności postanawia się, iż budynki piętrowe murowane nie mogą być zamieszkałe w tym samym roku, w którym budowa ich rozpoczęta została.

Gdyby budujący przeprowadził zmiany, które w planie konsensowym lub w dodatkowych planach nie były uwidocznione, albo wykonał takie urządzenia których w planach się nie uwidacznia, albo też zaniechał takich urządzeń, które ze względów ogniowo i sanitarno-policyjnych są koniecznymi, w takim razie orzeknie Magistrat, czy i o ile przed skutecznieniem takowych, względnie przed ich usunięciem wzięcie w użytek nowego budynku nastąpić może, jakoteż w jakim przeciągu czasu i pod jakimi rygorami nakazane zmiany powinny być wykonane.

Komisyjne oględziny mają nastąpić w przeciągu 8 dni po wniesieniu podania, a w następnych 8 dniach ma być załatwienie podania stronie doręczone.

DZIAŁ VI.

Utrzymanie istniejących budynków.

§. 71.

Konserwacja budynków.

Każdy właściciel jest obowiązany utrzymywać realność swoją w dobrym stanie, czysto i porządnie i nie powinien dopuścić, aby budynki w skutek zaniedbania zagrażały bezpieczeństwu publicznemu, oddziaływały szkodliwie na zdrowie mieszkańców, szpeciły ulice publiczne, albo sprzeciwiały się wymaganiom porządku i czystości; obowiązany jest przeto każdą powstałą wadliwość, nawet bez wezwania do tego ze strony władzy, usunąć w myśl niniejszej ustawy.

Gdyby właściciel na wezwanie władzy nie usunął powstałych wadliwości w oznaczonym terminie w myśl niniejszej ustawy, albo gdyby budowa rozpoczęta dłużej niż trzy lata była zawieszoną i mimo wezwania władzy w oznaczonym terminie nie została wykończoną albo uprzątniętą, władza przymusowymi środkami zarządzi opróżnienie części lub całego budynku, albo też rozebranie i uprzątnięcie rozpoczętej a niewykończonej budowy.

§. 72.

Budynki zawaleniem się grożące.

W razie zagrażającego niebezpieczeństwa może Magistrat zarządzić natychmiastowe opróżnienie i zabezpieczenie budynku grożącego upadkiem, a gdyby tego była potrzeba, całkowite lub częściowe rozebranie onegoż, zaś w razie oporu lub opieszałości właściciela, przeprowadzić to wszystko w drodze przymusowej na koszt i niebezpieczeństwo tegoż.

W ogólności obowiązkiem jest Magistratu w każdym wypadku, bez przyznania mocy wstrzymującej jakimkolwiek rekursom, poczynić takie zarządzenia i użyć takich środków przymusowych, które się okażą niezbędnymi dla usunięcia grożącego niebezpieczeństwa, zapobieżenia większemu powstać mogącemu złemu i dla zapewnienia wykonania postanowień niniejszej ustawy.

§. 73.

Budynki przymusowo opróżnione.

Jeżeli budynek przymusowo opróżniony w przeciągu lat trzech nie zostanie tak naprawiony, aby znowu mógł być zamieszkanym, albo nie będzie rozebrany i uprzątnięty, służy Magistratowi jako władzy politycznej prawo, orzec ze względów publicznych rozebranie jego na koszt właściciela, albo też egzekucyjną sprzedaż realności w drodze publicznej licytacji i wdrożyć takową u c. k. władz sądowych w myśl ustaw obowiązujących z warunkiem, że nowonabywca będzie obowiązany w terminie oznaczyć się mającym przeprowadzić realność do możliwie dobrego i bezpiecznego stanu.

§. 74.

Konserwacja dachów gontowych.

Wszelkie dachy gontowe w śródmieściu i na przedmieściach gęściej zabudowanych, tudzież na budynkach piętrowych, mają być pokryte ogniochronnym materiałem w przeciągu lat 25 od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Do naprawy dachów gontowych w czasie tym na powyższych budynkach potrzeba zezwolenia Magistratu, jeżeli nie chodzi tylko o wymianę pojedynczych lub małej ilości gontów.

Pozwolenie może być tylko natenczas udzielone, jeżeli wiązanie dachu zostanie uznane jako zupełnie zdrowe lub przynajmniej w tak dobrym stanie że zdoła przetrwać zamierzone pokrycie gontami. W przeciwnym razie, należy zarządzić odnowienia wiązania dachu i ogniotrwałe pokrycie.

§. 75.

Zastosowanie postanowień §§. 22 a i b, 33 i 34. ustęp pierwszy, 36 ustęp drugi, 37, 50, 51 i 55, do istniejących budynków.

W miarę uznanej przez Magistrat ze względów publicznych potrzeby, winne być do istniejących budynków w obrębie miasta i ludniejszych przed-

mieść zastosowane postanowienia, zawarte w §. 22 *a* i *b*, 33 i 34 ustęp pierwszy, 36 ustęp drugi, 37, 50, 51 i 55 rozmaitego rodzaju przedmiotów, po za linię frontową budynków sięgających (jako to: schodów, krat i poręczy, drzwi, okien i okiennic, i t. p.) pomieszczeń w piwnicach i na poddaszach czyli strychach, wejść do piwnic bezpośrednio z ulicy, tudzież pod względem odpowiedniego urządzenia pomieszczeń stróżów, wychodków, jam kloacznych, kanałów a to przy przedsięwzięciu głównych i takich reperacji, których koszta stoją w odpowiednim stosunku do wydatków na uskutecznić się mające ulepszenia.

Wspomniane w §. 55 budynki przeznaczone na szczegółowe cele, winny być w przeciągu lat pięciu od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, stosownie do wezwania władzy urządzone odpowiednio względem budowniczym, ogniowym i zdrowotnym.

DZIAŁ VII.

Władze do przestrzegania niniejszej ustawy powołane.

§. 76.

Władze powołane.

Władzami do przestrzegania niniejszej ustawy powołanemi są :

1. Magistrat król. stoł. miasta Lwowa.
2. Rada król. stoł. miasta Lwowa.
3. Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.
4. C. k. Namiestnictwo Królestwa Galicyi i Lodomeryi.
5. C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych.

§. 77.

M a g i s t r a t .

Magistrat król. stoł. miasta Lwowa załatwia wszystkie sprawy budownicze w pierwszej instancji, a to we własnym zakresie działania gminy miasta Lwowa jako też organ wykonawczy, zaś w poruczonem zakresie jako władza miejscowo-policyjna, a przeto :

- a*) Czuwa nad wykonaniem przepisów niniejszej ustawy.
- b*) Sprawuje nadzór budowniczo-policyjny nad istniejącymi i nowo budującymi się domami.
- c*) Udziela lub odmawia konsensu na budowy, a w wypadkach wymienionych w §. 78 *a*) przedstawia swe wnioski Radzie miejskiej i czyni potrzebne przedłożenia c. k. Namiestnictwu.
- d*) Orzeka w sprawach budowniczo-policyjnych i nakłada kary za wykroczenia przeciw postanowieniom niniejszej ustawy tudzież przepisom w myśl też wydanych.

§. 78.

R a d a m i o j s k a.

Rada król. stoł. miasta Lwowa orzeka;

- a) O przedłożonych jej przez Magistrat konsensach na każdą budowę, do której odnoszą się postanowienia §§. 4. i 6. tej ustawy, i w ogóle o konsensach na budowie, które szczególnie tyczą się interesów gminy ze względu na jej własność lub ze względu na publiczną komunikację.
- b) W drugiej instancji w sprawach budowniczych we własnym zakresie działania gminy.

§. 79.

Wydział krajowy, c. k. Namiestnictwo, c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych.

Ustawa niniejsza nie narusza prawa wydawania orzeczeń i zarządzeń przysługującego na podstawie statutu kr. stoł. miasta Lwowa (ustawy z d. 14. Października 1870. r. Dz. ust. kraj. Nr. 79). Wydziałowi krajowemu i c. k. Namiestnictwu względnie c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych ani też istniejących szczegółowych postanowień co do budowli szkół, kościołów, teatrów (§. 55).

DZIAŁ VIII.**Postępowanie przy budowlach publicznych tudzież kolejowych i w pobliżu kolei żelaznych.**

§. 80.

B u d o w l e p u b l i c z n e.

Przy budowlach tak zwanych publicznych, to jest wykonywanych przez państwo, kraj lub fundusze pod ich zarządem zostające, powołanym jest Magistrat do przeprowadzenia komisji lokalnej w myśl §. 11. celem przesłuchania stron interesowanych co do możliwych zarzutów.

Przy tej komisji należy także oznaczyć linię budowlaną i poziom.

Jeżeli przeciw budowaniu nie zostaną podniesione zarzuty, lub podniesione w dobrowolny sposób zostaną uchylone, należy zawiadomić władzę prowadzącą budowę, że przeciw budowie nie zachodzi żadna przeszkoda.

O zarzutach nie uchylonych, o ile one nie są natury prywatno-prawnej, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą prowadzącą budowę, zaś pod względem zarzutów prawnoprywatnych postąpi c. k. Namiestnictwo co do tych budowli wedle przepisów zawartych w §. 11.

Oddanie tych budowli do użytku pozostawia się zarządzeniu władzy, która je wybudowała.

§. 81.

B u d o w l e k o l e j o w e i w p o b l i ż u k o l e i ż e l a z n y c h.

Przy budowlach kolejowych, t. j. na gruntach kolei żelaznych, tudzież przy budowlach w pobliżu kolei żelaznych wykonywanych, należy zastosować się do obowiązujących w tej mierze osobnych przepisów.

DZIAŁ IX.

Postępowanie karne.

§. 82.

Zastosowanie ustawy karnej.

Wykroczenia przeciw niniejszej ustawie, które podpadają pod ustawę karną, dochodzone będą przez c. k. Sądy.

§. 83.

Kary policyjne.

Wykroczenia przeciw postanowieniom §. 3 alinea 1, następnie §§. 14 i 18 niniejszej ustawy podlegają karze pieniężnej od 5 do 300 zł., a w razie niemożności ściągnięcia grzywny, karze aresztu od 1 dnia do 2 miesięcy; wykroczenia przeciw innym §§. jakoteż przeciw nakazom przez właściwe władzę w zakresie niniejszej ustawy wydanym, podlegają karze pieniężnej od 5 do 100 zł., a w razie niemożności ściągnięcia jej, karze aresztu od 1 do 20 dni.

Karze podpada właściciel budowy lub wykonujący budowę, albo obadwaj w miarę, o ile który przewinił.

Kara nałożona nie uwalnia bynajmniej od obowiązku uchylenia popełnionej wadliwości budowy, jakoteż od dopełnienia zarządzeń władzy, a nawet od zniesienia wadliwego przedmiotu budowy, jeżeli i o ile właściwa władza uzna to za konieczne.

DZIAŁ X.

Postanowienie wykonawcze.

§. 84.

Dzień wejścia w życie ustawy i unieważnienie dotychczasowych przepisów.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z 45tym dniem po jej ogłoszeniu, a jednocześnie tracą moc obowiązującą dla miasta Lwowa wszelkie dotychczasowe przepisy dotyczące budowl, objętych niniejszą ustawą.

§. 85.

Poruczenie wykonania.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Po odczytaniu całego projektu ustawy zabiera głos JE. p. Namiestnik Zaleski jako komisarz rządowy i czyni następujące uwagi:

Do §. 1. należałoby dla dokładności dodać ustęp ze statutu miasta Lwowa: Obręb gminy miasta Lwowa obejmuje wszystkie w katastrze podatkowym lub księgach gruntowych miasta zapisane realności.

W §. 29. w ezwartym wierszu od góry zamiast słowa „moga“ należałoby umieścić „powinny“ zaś po słowie „zabezpieczone“ dodać słowo „przynajmniej“, a w piątym wierszu opuścić wyraz „najmniej“.

W §. 51. opuścić należy cały zbyteczny w obec poprzednich paragrafów ustęp: „Gdzie w wychodkach rury spustowe sporządzone są z żelaza, można do tychże sprowadzić wody z rynien dachowych“.

Po §. 54. zamiast *e* powinno być *E*.

W §. 75. w ustępie 1szym w 5tym wierszu należy opuścić 55, przed 51 dodać *i*, a po 51 słowa „pod względem usunięcia“.

Wreszcie co do tytułu czyni JE. p. komisarz rządowy uwagę, iż stosowniej byłoby zamiast słowa „nadaje“ umieścić wyraz „wydaje“ i t. d.

Marszałek zawiesz a posiedzenie na pół godziny celem umożliwienia komisji administracyjnej wzięcia powyższych uwag JE. p. komisarza rządowego pod rozwagę.

Po przerwie oświadcza sprawozdawca p. Żywicki, iż komisya przyjęła wszystkie powyżej przytoczone uwagi, skutkiem których §. 1. brzmieć ma jak następuje:

§. 1.

Budowy wymagające pozwolenia rządowego (konsensu).

Pozwolenia rządowego (konsensu) potrzeba na wykonanie w terytoryalnym obrębie miasta Lwowa nowych budowli, na przybudowanie, powiększenie albo rozebranie częściowo lub w całości budynków istniejących, na przedsiębranie w budynkach istniejących takich zmian, które oddziałują na moc i trwałość budynków, na stosunki sanitarne lub bezpieczeństwo ogniowe, albo z którymi jest połączone przeobrażenie frontu, albo wreszcie które wywierają wpływ na prawa sąsiadów, — na budowę studzien, wodociągów, zbiorników na wodę lub nawóz, kanałów, jam kloacnych, przedsiębranie robót w ogólności, z którymi wykopy ziemne są połączone, na odgraniczenie gruntów od ulic i placów publicznych, i t. p. roboty.

Obręb gminy miasta Lwowa obejmuje wszystkie w katastrze podatkowym lub księgach gruntowych miasta zapisane realności.

Marszałek poddaje pod głosowanie §. 1, który Izba uchwała bez rozprawy.

W myśl uchwały głosowania en bloc, poddaje Marszałek pod głosowanie razem §§. 2 do włącznie 28, w których żadnej nie poczyniono zmiany.

Izba uchwała §. 2. do włącznie 28 bez rozprawy.

§. 29 w skutek uchwały komisji brzmieć ma jak następuje:

§. 29.

Studnie.

Studnie w obrębie realności, założone w pobliżu zbiorników lub kanałów, powinny być zabezpieczone odpowiednio od infiltracji. W śródmieściu, tudzież w bliższych częściach przedmieść, mają być opatrzone w pompę, w odleglejszych zaś powinny być zabezpieczone przynajmniej papetem 1 m. wysokim.

Studnie zawierające wodę nieprzydatną do picia dla ludzi, powinny być zaopatrzone w sposób zwracający uwagę stosownym napisem ostrzegającym.

Izba uchwała §. 29 w powyższem brzmieniu bez rozprawy.

Marszałek poddaje pod głosowanie §§. 30 do włącznie §. 50, w których nie poczyniono żadnych zmian.

Izba uchwała §§. 30 do włącznie §. 50 bez rozprawy.

§. 51 w skutek uchwały komisji administracyjnej brzmieć ma jak następuje:

§. 51.

Kloaki i kanały.

Wszelkie odchody i nieczystości powinny być zbierane :

- a) w murowanych zbiornikach kloacznych, lub
- b) w beczkach.

Do a). Budowę zbiorników kloacznych należy wykonać tak, aby z nich wszelkie nieczystości mogły być wywożone, tam zaś gdzie połączenie zbiorników z kanałem publicznym jest możliwe, lub gdzie połączenie zbiornika z wodą bieżącą przez władzę szczegółowo w każdym wypadku dozwolone zostanie, ażeby tylko płynne nieczystości do kanału publicznego lub do wody bieżącej odpływały.

Zbiorniki kloaczne mają mieć najmniej 7 mtr. sześciennych wymiaru i powinny być zbudowane w jak największej możliwej odległości od studzien, samoistnie, oddzielnie od innych budynków, gdyby zaś w szczególnym wypadku dopuszczonem było częściowe umieszczenie zbiornika kloaczego wewnątrz budynku, w takim razie musi być takowy założony bez związku z murami tego budynku.

Ściany, tudzież posadzkę zbiornika kloaczego, należy wykonać z cegły do stopniałości wypalanej na zaprawie cementowej, a to ściany w grubości najmniej 1 $\frac{1}{2}$ cegły, zaś posadzkę z 4 warstw cegieł płazem kładzionych. Oprócz tego należy ściany tudzież dno z wewnątrz wytynkować zaprawą cementową, starannie gładzoną z wyokrągleniem wszelkich kątów i rogów i ze spadkiem ku jednemu punktowi. Nakrycie zbiorników powinno być sporządzone szczelnie, opatrzone otworem do czyszczenia najmniej 75 cm. w kwadrat mierzącym i pokryte warstwą ziemi, gruzu lub t. p. najmniej 30 cm. grubą.

Inne również szczelne konstrukcje zbiorników nie są wykluczone.

Gdzie połączenie zbiornika kloaczego z kanałem publicznym lub bieżącą wodą może być uskuteczniem, ma być urządzony w zbiorniku tak zwany dywizor czyli oddzielacz t. j. ściana dziurkowana z kruszczu, drzewa albo murowana na cemencie z cegieł do stopniałości wypalonych z pozostawieniem szpar 1 cm. szerokich, poniżej której przefiltrowane płyny, otworem w zbiorniku na ten cel zostawionym, odprowadzone być mogą do kanału publicznego lub, gdzie to szczegółowo dozwolone będzie, do płynącej wody, a to w obrębie ulic i placów publicznych kanałem murowanym, albo rurami kamionkowymi lub żelaznemi, gdzie zaś kanał publiczny jest drewniany, tudzież w obrębie realności prywatnych, kanałem drewnianym.

W wypadku powyższym należy wpust ścieków wodnych i zlewów pomyjowych umieścić na odpływie po za zbiornikiem kloacznym, w każdym razie urządzić w miejscu tem pneumatyczne zamknięcie kanału.

Kanały powinny być murowane w formie jaja z kamienia lub cegły do stopniałości wypalanej albo też wykonane z betonu, w obrębie budynków, ulic i placów przesklepione, lub mconemi płytami kamiennymi szczelnie przykryte i opatrzone w odstępach najdalej 50 m. kominami dla wstępu, które szczelnie przykryć należy wiekami kamiennymi lub żelaznemi. Posadzka kanału ma być wykonaną z cegieł sztorcem stawianych albo z ciosów kamiennych lub płyt kamionkowych odpowiednio przyrządzonych. Do wysokości 50 cm. od posadzki winne być co najmniej fugi wewnętrzne kanału wypełnione cementem i starannie wygładzone. Jeżeli kanał przechodzi przez mury budynku, winien być w grubości tychże przeprowadzony bez przerwy, samoistnie i oddzielnie. Gdzie dopuszczoną będzie budowa kanału drewnianego, winien być takowy wykonany szczelnie po za obrębem budynków, w jak największej możliwej odległości od studzien, i od spodu tudzież z boków zabezpieczony od przeciekania warstwą co najmniej 25 cm. grubą łu lub tłustej gliny w stanie wilgotnym mocno i dokładnie ubitej.

Celem przewietrzania kanału należy założyć komin wentylacyjny, umieszczony ile możności pomiędzy często ogrzewanymi kominami.

Jeżeli gmina miasta Lwowa ze względów publicznych uzna za potrzebne, mogą być kanały prywatne leżące pod drogami i placami publicznymi nabyte przez gminę, a to w razie nieprzyjęcia do skutku dobrowolnej ugody, nawet w drodze wyłączenia w myśl obowiązujących w tej mierze przepisów.

Do b). Przy systemie beczkowym powinien być otwór pomiędzy rurą spustową a beczką, opatrzony wiekiem szczelnie zamykającym się, zaś komórka, w której się mieszczą beczki, powinna być tak wielką, aby w niej dwóch ludzi około beczki wygodnie poruszać się mogły, niemniej powinna mieć odpowiednio urządzony otwór dla przystępu robotników i podnoszenia względnie spuszczenia beczek.

Marszałek poddaje pod głosowanie § 51 w powyższem brzmieniu, a Izba uchwała takowy bez dyskusyi.

Marszałek poddaje pod głosowanie §. 52 i 53, w których nie poczyniono żadnych zmian.

Izba uchwała §§. 52 i 53 bez dyskusyi.

Sprawozdawca p. Żywicki wnosi, aby w następującym po § 54 nagłówku literę *e* zmieniono na *E*.

Izba uchwała tę zmianę, w skutek czego: §. 54 i następujący po nim nagłówek tak ma opiewać:

§. 54.

P o d d a s z a.

Dla ochrony materiałów i robót rękodzielniczych od wpływów atmosferycznych, dozwala się stawiać poddasza czyli szopy otwarte na filarach murowanych albo słupkach drewnianych

Jeżeli poddasza do granicy sąsiedzkiej przypierają, należy je zabezpieczyć z tej strony murem ogniowym w myśl §. 42. Co do pokrycia tych budynków obowiązuje §. 47.

E) Ze względu na szczegółowe przeznaczenie budynku:

Marszałek poddaje pod głosowanie §§. 55 do włącznie do 74 w których nie poczyniono żadnej zmiany.

Izba uchwała §§. 55 do włącznie 74 bez dyskusyi.

§. 75 zmieniony według uchwały komisji ma brzmieć jak następuje:

§. 75.

Zastosowanie postanowień §§. 22 a i b, 33 i 34 ustęp pierwszy, 36 ustęp drugi, 37, 50, 51 i 55 do istniejących budynków.

W miarę uznanej przez Magistrat ze względów publicznych potrzeby, winne być do istniejących budynków w obrębie miasta i ludniejszych przedmieść zastosowane postanowienia, zawarte w §. 22 a i b, 33 i 34 ustęp pierwszy, 36 ustęp drugi, 37, 50 i 51 pod względem usunięcia rozmaitego rodzaju przedmiotów, po za linię frontową budynków sięgających (jako to: schodów, krat i poręczy, drzwi, okien i okiennic i t. p.) pomieszczeń w piwnicach i na poddaszach czyli strychach, wejść do piwnic bezpośrednio z ulicy, tudzież pod względem odpowiedniego urządzenia pomieszczeń stróżów, wychodków, jam kloacznych, kanałów, a to przy przedsięwzięciu głównych i takich reperacyi, których koszta stoją w odpowiednim stosunku do wydatków na skutecznie się mające ulepszenia.

Wpominane w §. 55 budynki przeznaczone na szczegółowe cele, winny być w przeciągu lat pięciu od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, stosownie do wezwania władzy urządzone odpowiednio względem budowniczym, ogniowym i zdrowotnym.

Marszałek poddaje pod głosowanie §. 75 w powyższem brzmieniu, a Izba uchwała takowy.

Następnie poddaje Marszałek pod głosowanie §§. 76 do włącznie 85 w których nie poczyniono żadnej zmiany.

Izba uchwała §§. 76 do włącznie 85 bez dyskusji.

Następnie uchwała Izba tytuł i wstęp zmieniony przez komisję w brzmieniu następującem:

U s t a w a :

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem, zawierająca ustawę budowniczą dla król. stoł. miasta Lwowa.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem wydają dla król. stoł. miasta Lwowa ustawę budowniczą:

Ustawa budownicza dla król. stoł. miasta Lwowa.

D z i a ł I.

O pozwoleniu na budowę.

Po przyjęciu całej ustawy w 2gim czytaniu Marszałek oświadcza, iż trzecie czytanie ustawy umieści na porządku dziennym następnego posiedzenia.

Sekretarz p. Dr. Stanisław hr. Badeni czyta następujący dostatecznie poparty naglący wniosek posła J. E. L. Wodzickiego.

Wniosek naglący:

Na posiedzeniu z dnia 2. Września r. b. ubiegłej sesji, uchwalił był Wysoki Sejm wybór komisji dla spraw klęsk spowodowanych ostatnią powodzią i przekazał komisji tej sprawozdanie Wydziału krajowego o poręczenie pożyczki rządowej 300.000 zł. udzielonej na zasiewy jesienne w okolicach dotkniętych powodzią, z zamknięciem sesji sejmowej komisja ta istnieć przestała.

Zważywszy, że działanie w sprawie niesienia pomocy dotkniętym klęską powodzi nie może być uważane za skończone i że wpływają pod tym względem liczne petycje, zważywszy, że sprawa pomocy doraźnej ludności powodzią dotkniętej, przez zarobek przy robotach wodnych i regulacji rzek, ujętą być powinna w pewien system z dalszem działaniem w tym kierunku;

Wnoszę, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wybierze komisję z 15 członków złożoną dla spraw pomocy ludności klęską powodzi dotkniętej, oraz dla spraw regulacji rzek i robót wodnych w ogólności.

Co do formalnego traktowania wnoszę aby w myśl §. 46. regulaminu lit. b wniosek ten z pominięciem drukowania, na tem jeszcze posiedzeniu wzięty był pod obradę.

Wnioskodawca

Ludwik hr. Wodzicki.

Ohrymowicz, Antoniewicz, Łazarski, Romańczuk, Władysław Struszkiewicz, J. Tarnowski, E. Sanguszko, Roman Czartoryski, Gorayski, Zamoyski, Klucki, Wierzbicki, Rybicki, St. Tarnowski, Zoll, Płaziński, K. Scipio, Mieroszowski.

Izba uchwała nagłość wniosku powyższego, a poseł J. E. L. Wodzicki uzasadnia takowy, poczem Izba uchwała wybór komisji powodziowej z 15 członków.

Marszałek oświadcza, iż wybór komisji powodziowej postawi na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Poseł J. E. L. Wodzicki wnosi odstąpienie petycji L. 215, 241, 265, 270, 280, i 302 wybrać się mającej komisji powodziowej.

Izba uchwała ten wniosek.

Następują sprawozdania komisji petycyjnej o petycjach.

Przewodnictwo obejmuje Zastępca Marszałka ks. Biskup Sembratowicz.

Sprawozdawca poseł Płaziński czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 104 Jana Günthera maszynisty przy gmachu sejmowym we Lwowie o stabilizację na posadzie maszynisty z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycją Jana Günthera pełniącego obowiązki maszynisty przy gmachu sejmowym o stabilizację na tej posadzie, przechodzi się do porządku dziennego.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji:

Sprawozdawca poseł Zborowski czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 76 zwierzchności gminnej Zborze, powiatu Kałuskiego, o udzielenie kilku gospodarzom karty na broń i o unieważnienie licytacji dzierżawy prawa polowania na gruntach gminnych dnia 21. lipca 1884 odbytej z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycja Zwierzchności gminnej Zborze, powiatu Kałuskiego o udzielenie kilku gospodarzom karty na broń i o unieważnienie licytacji dzierżawy prawa polowania na gruntach gminnych dnia 21. lipca 1884 odbytej, odstępuje się Wysokiemu Rządowi do właściwego zarządzenia.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji.

Sprawozdawca poseł Tomisław Rozwadowski czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 95 Maryi z Putników Kolmanowej z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycją Maryi z Putników Kolmanowej przechodzi się do porządku dziennego.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji.

Sprawozdawca poseł Pławcki czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 100 Ignacego Stanko, dzierżawcy myta w Peimiu pow. Myślenickiego proszącego o pośredniczenie u Wysokiego c. k. Rządu celem zwrotu wygórowanego czynszu dzierżawczego, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję Ignacego Stanko o defalkę za poniesione straty jako dzierżawcy myta mostów w Peimiu na drodze rządowej, odstępuje się c. k. Rządowi jako sprawę tam należącą.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji.

Sprawozdawca poseł Pławicki czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 163 siedmiu gmin Czarno-Dunajeckich przez Józefa Kędzierskiego w Czarnym Dunaju, o stanowcze zarządzenia celem ochrony lasów gminnych od zupełnego wyniszczenia, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję Józefa Kędzierskiego odstępuje się Wydziałowi krajowemu do urzędowania.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji.

Sprawozdawca poseł Pławicki czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 92 Zwierzchności gminnej Chyrów o przeniesienie rogatek drogowych z środka miasta lub o wskazanie władzy, za pomocą której to można uskutecznić, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu by w obec uchwały sejmowej z d. 23. Września 1881. do L. 160 spowodował u Wysokiego Rządu ostateczne tej sprawy załatwienie.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusji.

Sprawozdawca poseł ks. Dr. Kopyciński czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycji L. 162 Adolfa Lipczyńskiego inżyniera zawierającej wniosek, aby Wysoki Sejm zarządził obronę od powodzi posiewów i domostw, niezależnie od regulacji rzek, z następującym wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Prośbę p. Adolfa Lipezyńskiego w sprawie zabezpieczenia domostw i posiewów od powodzi, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do ocenienia i ewentualnego zbadania, a w razie uznania praktyczności projektu podanego, do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi odpowiednich wniosków.

J. E. poseł L. Wodzicki wuosi odstąpienie tej petycyi komisji powodziowej.

Sprawozdawca zgadza się z wnioskiem posła J. E. L. Wodzickiego, który też Izba uchwała.

Sprawozdawca poseł Plaziński czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycyi L. 169 Maskalika Jędrzeja maszynisty przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie o stabilizowanie go na posadzie maszynisty dotąd jedynie kontraktowej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad prośbą Jędrzeja Maskalika o stabilizowanie tegoż na posadzie maszynisty przy szpitalu św. Łazarza w Krakowie, dotąd kontraktowej, przechodzi się do porządku dziennego.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusyi.

Sprawozdawca poseł Plaziński czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycyi L. 183 Józefa Krzyżanowskiego maszynisty przy zakładzie obłąkanych na Kulparkowie o stabilizowanie go na tej posadzie dotąd kontraktowej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad prośbą Józefa Krzyżanowskiego o stabilizowanie tegoż na tymczasowej posadzie maszynisty przy szpitalu na Kulparkowie, przechodzi się do porządku dziennego.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusyi.

Sprawozdawca p. ks. Siczynski czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycyi L. 30 Aleksandra Błażowskiego właściciela Targowicy o wyłączenie obszaru dworskiego Targowica od konkurencyi do obu kościołów obrz. łac. i ruskiego w Śniatynie, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Aleksandra Błażowskiego, przechodzi się do porządku dziennego.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusyi.

Sprawozdawca p. ks. Siczynski czyta sprawozdanie komisji petycyjnej o petycyi L. 151 gminy Piwniczna o uznanie potrzeby posterunku c. k. żandarmeryi w Piwnicznej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę gminy miasta Piwniczna odstępuje się Wysokiemu c. k. Rządowi do ściślejszego zbadania i możliwego uwzględnienia.

Izba uchwała ten wniosek bez dyskusyi.

Marszałek obejmuje napowrót przewodnictwo.

Sekretarz p. Dr. Stanisław hr. Badeni czyta Interpelacyę posła Matkowskiego i towarzyszy do p. komisarza rządowego w przedmiocie otwarcia linii kolei Stanisławów-Husiatyn.

J. E. Namiestnik odpowiada na tę interpelacyę.

Sekretarz poseł Adam Jędrzejowicz czyta następujące wnioski dostatecznie poparte.

W n i o s e k.

Zważywszy, że w kraju naszym znaczna część gmin jest dotąd pozbawioną jakiegokolwiek bądź szkoły, i że przy dzisiejszym stanie ustawodawstwa krajowego, a z uwagi na finansowe położenie kraju, rychłe zaradzenie tej potrzebie nie jest możliwem;

zważywszy, że już oddawna ustaliło się w kraju i w Sejmie przekonanie, że dzisiejsze szkoły nieodpowiadają w dostatecznej mierze rzeczywistym potrzebom ludu naszego i że trzeba je skierować na tory bardziej praktyczne, rokujące trwalszy pożytek, tem samem, że nauczyciel podając naukę, wskaże równocześnie uczniowi przyszłe jej zastosowanie w życiu;

zważywszy, że mianowicie szkoły wydziałowe dla chłopców okazały się zupełnie niepraktycznymi w dzisiejszym swoim ustroju i domagają się radykalnej reformy;

zważywszy wreszcie, że Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwalił już w przeszłym roku jednomyślnie ustawy, mające na celu zaradzenie powyż wymienionym brakom; że jednak te ustawy nie otrzymały sankeyi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I.

Ustawa z dnia mocą której zostają zmienione niektóre postanowienia z dnia 23. Maja 1873. (Dziennik ustaw państwa l. 250) o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Tytuł I.

Niżej wymienione artykuły ustawy z dnia 23. Maja 1873. (Dziennik ustaw państwa l. 250) o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci, przestają odtąd obowiązywać. Artykuły te mają na przyszłość opiewać jak następuje:

Art 4.

Liczba nauczycieli w każdej szkole ludowej będzie się stosować do liczby jej uczniów. Jeżeli liczba uczniów dosięga 80 przez trzy następujące po sobie lata, należy się postarać bezwarunkowo o drugiego nauczyciela; o trzeciego, gdy ta liczba dojdzie 160, i w tym stosunku dalej. Przy nauce półdniowej liczy się stu uczniów na jednego nauczyciela.

Art. 5.

Szkoła pospolita o czterech najmniej nauczycielach, powstanie tam, gdzie liczba uczniów dosięga w trzech następujących po sobie latach najmniej 320 i gdzie Rada szkolna krajowa uzna potrzebę istnienia takiej szkoły. Gdzie liczba uczniów będzie wynosić przez trzy następujące po sobie lata 400, tam muszą być czterej nauczyciele ustanowieni.

Każda nowa szkoła wydziałowa powstanie w skutek osobnej ustawy krajowej; która także orzecze o charakterze tej szkoły i o środkach pieniężnych, za pomocą których szkoła ta ma być założoną i utrzymywaną.

Art. 6.

Oprócz szkół ludowych etatowych można zakładać szkoły filialne, w których nauczyciele młodszy będą udzielać naukę.

Szkoły takie powstaną:

- a) tam gdzie najbliższa szkoła nie jest wprawdzie więcej jak na 4 kilometry odległa, lecz w skutek miejscowych przeszkód, czy też na dłuższy przeciąg czasu mniej dostępną;

- b) tam gdzie odległość od najbliższej szkoły przenosi wprawdzie 4 kilometry, ale liczba dzieci nie jest stosunkowo znaczna;
- c) wreszcie, tymczasowo tam gdzie zasoby gminy i przeznaczone na cele szkolnictwa ludowego fundusze okręgowe nie wystarczają na założenie szkoły etatowej, chociaż zresztą zachodzą okoliczności w artykule I wyrażone.

Art. 7.

Władze szkolne będą miały na uwadze, iż należy przedewszystkiem zakładać szkoły filialne przynajmniej we wszystkich gminach, w których nie ma dotąd szkoły. Ma to się jednak stać bez uszczerbku zorganizowanych już szkół etatowych.

Art. 41.

Obowiązek uczęszczania do szkoły ludowej ustaje z ukończonym 12. rokiem życia, jedynie pod warunkiem, jeżeli uczeń udowodni dostateczną biegłość w gałęziach nauki przepisanych dla szkół ludowych.

Wolno jednak uczęszczać do szkoły także po upłynionym 12. roku życia, każdemu, choćby dopełnił powyższy warunek.

Po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej winien każdy przez trzy lata jeszcze uczęszczać na kursa nauki dopełniającej.

T y t u ł II.

Art. 1.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu Ministrowi oświecenia.

II.

Ustawa z dnia o ustroju publicznych szkół ludowych, a mianowicie szkół wydziałowych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, rozporządzam co następuje:

Art. 1.

Celem szkół ludowych pospolitych ma być nietylko udzielenie młodzieży wiadomości potrzebnych dla każdego człowieka, ale niemniej przygotowanie do praktycznego życia dokonane z uwzględnieniem stosunków miejscowych.

Uczeń, który ukończy czwartą klasę szkół ludowych pospolitych winien być przygotowany do szkół średnich. Nauka w każdej szkole winna tworzyć osobną, zaokrągloną całość.

Uczeń przejdzie zazwyczaj z każdym rokiem do wyższego stopnia nauki. Podział młodzieży na klasy lub oddziały będzie zależał od ilości nauczycieli.

Nauka półdniowa zostanie zaprowadzona w szkołach jedno, dwu i trzy-klasowych.

Art. 2.

Młodzież uzupełni naukę pobraną w szkołach ludowych pospolitych na kursach nauki dopełniającej.

Nauczyciel będzie udzielał tej nauki w godzinach, w których uczniowie będą wolni od zajęć praktycznych, a to w szkołach 1, 2 i 3-klasowych co najmniej przez 4, w szkołach 4, 5 i 6 klasowych co najmniej przez sześć godzin tygodniowo.

Na kursa tej nauki wolno uczęszczać aż do skończonego 20go roku życia.

Art. 3.

Przedmiotami nauki dopełniającej są:

- a) Ćwiczenia w czytaniu przedewszystkiem w zbiorach przeznaczonych na ten cel, a obejmujących także wiadomości z historii, geografii i nauk przyrodniczych.
- b) najpospolitsze ogólne wiadomości o stylistyce praktycznej;
- c) treściwy wykład o organizacyi władz i konstytucyi państwa;
- d) rysunki ze szczególnem zastosowaniem do życia praktycznego;
- e) rachunkowość pojedyncza;
- f) najważniejsze wiadomości z zakresu gospodarstwa wiejskiego i ubocznych jego gałęzi, lub też technologii najważniejszego przemysłu miejscowego.

Art. 4.

Plany nauki dla szkół ludowych pospolitych i kursów nauki dopełniającej, zostaną sporządzone w sposób prawem przepisany, w myśl artykułów Igo i IIIgo niniejszej ustawy, z uwzględnieniem różności stosunków miejscowych, tudzież potrzeby nauki robót ręcznych.

Art. 5.

Szkoły wydziałowe będą istnieć w kraju dla dalszego kształcenia uczniów, którzy nie zamierzają się udać do szkół średnich po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej. — Szkoły wydziałowe będą osobne dla chłopców a osobne dla dziewcząt. Mogą mieć dwie, trzy lub cztery klas. Każdej klasie odpowiada rok nauki. Prócz dyrektora i katechety musi być osobny nauczyciel ustanowiony dla każdej klasy. Liczba godzin tygodniowej nauki wynosi w każdej klasie 24 do 30stu.

Art. 6.

Przedmiotami nauki w każdej szkole wydziałowej będą:

- a) nauka religii;
- b) nauka języków;
- c) geografia i historia;
- d) rachunki i rachunkowość pojedyncza;
- e) rysunki z wolnej ręki i rysunki geometryczne;
- f) kaligrafia;
- g) muzyka albo śpiew.

Wstęp do tych szkół będzie dozwolony po ukończeniu szkoły ludowej pospolitej.

Art. 7.

Szkoły wydziałowe dla chłopców będą przygotowywać uczniów swoich do zawodu przemysłowego albo rolniczego. Przedmiotami nauki w tych szkołach będą obok wyliczonych w artykule 6tym:

- a) technologia albo gospodarstwo wiejskie;
- b) gimnastyka;
- c) ćwiczenia mechaniczne.

Art. 8.

Celem nauki w szkołach wydziałowych żeńskich ma być ogólne wykształcenie, niepomijając jednak potrzeb praktycznych.

Przedmiotami nauki w tych szkołach będą oprócz wyliczonych w artykule 6tym:

jako przedmioty obowiązkowe:

- a) historia literatury przedewszystkiem ojezycznej;
- b) nauka gospodarstwa domowego i robót kobiecych;
- c) higiena w zakresie obszerniejszym jak w szkołach dla chłopców;

jako przedmioty nadobowiązkowe:

- d) gimnastyka i taniec;
- e) nauka obcych języków.

Art. 9.

Plany nauki zostaną wygotowane dla każdej pojedynczej szkoły wydziałowej w sposób ustawami przepisany, mając na uwadze praktyczny cel szkoły, i stosunki w których uczniowie prawdopodobnie żyć będą.

Teraz istniejące szkoły wydziałowe dla chłopców zostaną w przeciągu czterech lat najdalej zwinięte, albo przemienione w nowe szkoły wydziałowe w charakterze przemysłowym albo rolniczym.

Nauka w szkołach wydziałowych dla chłopców będzie się stawać coraz bardziej praktyczną w miarę postępu swojego.

Art. 10.

Praktyczne kursa specjalne mogą być połączone z szkołami wydziałowymi.

Art. 11.

Kursa dla dorosłych mające na celu dalsze rozwinięcie wiadomości nabytych w szkole ludowej, mogą powstać w miejscach, gdzie istnieją szkoły ludowe. Nauczyciele, którzy będą nauki na tych kursach udzielać, mają za to prawo do osobnej nagrody.

Art. 12.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu Ministrowi oświecenia.

Wnioskodawca:

Wojciech Dzieruszycki.

Mieczysław Rey, Jerzy Czartoryski, Wierzbicki. Stan. Stadnicki. Władysław Struszkiewicz, Z. Dembowski, Jaworski, W. Sapieha, Matkowski, Zawadzki, Dzieduszycki Tadeusz, R. Czartoryski. A. Czaykowski, Mieroszowski, ks. Dr. Kopyciński, Abrahamowicz. Czesław Lasocki, Onyszkiewicz, Władysław Koziębrodzki, Małeckie. S. Badeni, Gorayski, St. Tarnowski senior, St. Tarnowski junior, Wład. Wolański, Weissmann, Romanowicz.

Wniosek

Zważywszy, iż w §§. 1 i 2. ustawy o konkurencyi kościelnej z dnia 15. Sierpnia 1866. r. o sprawieniu sprzętów i przyrządów kościelnych nie ma wzmianki, które strony w razie rozprze-strzenia lub założenia nowych i utrzymywania istniejących ementarzy dotyczące koszty ponosić mają. Tylko ze słów ustawy §. 1. „Wydatki bieżące połączone z odprawianiem liturgii“ — wnosićby można, że takie koszty rozłożyć należy na konkurencyę do budowania budynków kościelnych, gdyż do liturgii należą i pogrzeby i na nich rozciąga się także patent o pobieraniu „jura stolae“.

Zważywszy, iż w ustawie gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866. r. Dział IV. „O zakresie działania gminy §. 27. Własny zakres działania lit f. Policya zdrowia“ nie ma wymienionych ementarzy. Nie ma ich również wymienionych i w Dziale VI. § 91. „O zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej“. Gdy w analogicznym §. 92. tyczącym się „Zawiadywania specjalnemi sprawami ludności izraelskiej“ pod lit. a) są wymienione ementarze, z czego przypuszczaćby można, iż zawiadywanie ementarzami nie wchodzi w zakres praw gminy wyznania chrześcijańskiego;

Zważywszy, iż dekreta gubernialne tyczące się ementarzy z 9. Października 1783. r., z 7. Października 1784. r., z 11. Października 1785. r., z 12. Września 1806. r., a szczególnie rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z dnia 22. Stycznia 1860. r. do L. 802. normujące drogą administracyjną przepisy co do utrzymywania ementarzy, sposobu kopania grobów i t. p. po większej części nie są u nas po wsiach i małych miasteczkach wykonywane;

Zważywszy, iż z powyżej przytoczonych wywodów ustawodawstwo u nas w kwestyi ementarzy nie jest jasno określone, a przepisy administracyjne nie są wykonywane i w skutek tego ementarze w kraju naszym znajdują się w bardzo wielu miejscowościach w smutnem zaniedbaniu a często gorszącym opustoszeniu;

Zważywszy w końcu, iż otoczenie należną powagą i poszanowaniem ementarzy jest z wyższych względów moralnych koniecznem, a zaprowadzenie ładu i porządku, tak dla policyi zdrowia, jako też i spraw sądowno śledczych niezbędnem —

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby ściśle zbadał ustawodawcze stosunki i administracyjne przepisy ementarzy wszystkich wyznań w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i następnie przedłożył Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski, celem uregulowania obowiązków co do zakładania, rozprzestrzenia, utrzymywania, jako też i dozoru ementarzy.

Władysław Koziębrodzki

wnioskodawca.

Jerzy Czartoryski, M. Rey, Z. Dembowski, Stanisław Badeni, Stanisław Stadnicki, Wrotnowski, ks. Sawa, ks. Dr. Kopyciński, W. Sapieha, Lasocki, Władysław Struszkiewicz, Wierzbicki, R. Łubieński, Onyszkiewicz, Żarski, Gnoiński, Płaziński, Roman Czartoryski, Mieroszowski

Zawadzki, Jaworski, Matkowski, Abrahamowicz Zoll, Dr Majer, ks. Buchwald, ks. Mandyczewski, Chamiec, Romanowicz, Kapri, Dr. Rosner, Max. Goldmann, M. Siczynski, W. Żuk Skarszewski, Lenartowicz, T. Merunowicz, Małecki, Gross, Ochrymowicz, Romańczuk, Bereźnicki, Antoniewicz, K. Scipio, Seweryn Henzel, Torosiewicz, Weissmann, A. Skrzyński, Sanguszko, Stan. Tarnowski, Wład. Wolański, J. Popiel, Sembratowicz, Rittner, Waygart, Tad. Langie, Łazarski, Liniński, Henryk Janko, W. Dzieduszycki.

Sekretarz poseł Dr. Stanisław hr. Badeni czyta następujący dostatecznie poparty wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że potrzeba zabezpieczenia doliny górnego Dniestru i jego dopływów od corocznie ponawiających się szkód przez wylewy oddawna jest uznana, a tegoroczne klęski wykazały, że sprawa ta jest naglącą:

zważywszy, że wypracowany w skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 7. Kwietnia 1876. operat melioracyi doliny górnego Dniestru uznany został przez Towarzystwo politechniczne, któremu ten operat do zbadania udzielono, jako celowi zupełnie odpowiedni, w skutek czego rzezzone Towarzystwo w podaniu dnia 17. b. m. do Wydziału krajowego wniesionem — oświadczyło, że ze stanowiska technicznego wygotowaniu ostatecznego projektu i rozpoczęciu kroków celem zapewnienia potrzebnych funduszków, nie na przeszkodzie nie stoi;

zważywszy, że ustawą państwową z dnia 30. Czerwca r. b. — zapewnione zostały dla krajowych przedsięwzięciach melioracyjnych, mających na celu nieszkodliwe odprowadzenie wód górskich, zasilki ze Skarbu Państwa do wysokości 50 1/2 prelininowanych kosztów;

że na mocy ustawy państwowej z dnia 27. Kwietnia 1884. przyczynia się Skarb Państwa do regulacyi rzeki Drawy w Karyntyi w wysokości 3/5 kosztów, a nadto udziela zaliczkę w wysokości 1/3 tej kwoty, którą składa fundusz krajowy i interesowani;

że zatem jest uzasadniona nadzieja uzyskania znacznego zasilku ze Skarbu Państwa na koszt odprowadzenia wód górnego Dniestru; wreszcie zważywszy:

że przeprowadzenie tak znacznych robót w drodze zawiązywania spółek wodnych byłoby niepraktycznym, ze względu na bardzo wielką ilość interesowanych i wynikające ztąd trudności formalne prawidłowego załatwienia sprawy pod względem prawnym i administracyjnym — zatem uchwalenie specjalnej ustawy w myśl §. 45 krajowej ustawy wodnej jest wskazane, podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przystąpił bezzwłocznie do wypracowania ostatecznego projektu melioracyi doliny górnego Dniestru i jego dopływów. przeprowadził rokowania z c. k. Rządem względem przyczynienia się Skarbu Państwa do kosztów tej melioracyi, i przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej projekt ustawy, normującej stosunek, w jakim do kosztów nieszkodliwego odprowadzenia wód górnego Dniestru i jego dopływów przyczynić się ma Skarb Państwa, fundusz krajowy i interesowani — tudzież określającej sposób wykonania tych robót melioracyjnych i regulacyjnych.

Lwów, 19. Września 1884.

Wnioskodawca:

Skatkowski.

Stanisław Tarnowski (junior), Seweryn Henzel, Tadeusz Langie, Wład. Struszkiewicz, Waygart, J. Tarnowski, Merunowicz, Ochrymowicz, Abrahamowicz, Smarzewski, L. Chrzanowski, Torosie-

wicz, W. Sapieha. Hausner, W. Koziębrodzki, Goldmann, Janko, Piotr Gross, Pietruski, Wernicki, Bereznicki, Z. Dembowski, Fruchtman, Łoziński, K. Scipio, Lenartowicz, Romanowicz, Kapri, Simon Edward, Józef Simon, Tom. Rozwadowski, Golejewski, Weissmann, W. Badeni.

Marszałek oświadcza, iż wnioski powyższe traktowane będą według przepisów regulaminu.

Sekretarz poseł Dr. Stanisław hr. Badeni czyta interpelację p. Gorayskiego i towarzyszy do p. c. k. komisarza rządowego w przedmiocie taryfy kolejowej dla transportu nafty kaukazkiej.

Marszałek oświadcza, iż interpelacya ta udzieloną zostanie p. komisarzowi rządowemu.

Poseł Romanowicz ogłasza wynik wyboru jednego członka do komisji dla spraw gospodarstwa krajowego.

Głosujących 79.

P. Edward Jędrzejowicz obrany 75 głosami.

Po wyczerpaniu porządku dziennego, zamyka Marszałek posiedzenie i naznacza następne na dzień 22. Września 1884 z następującym porządkiem dziennym :

Porządek dzienny 5. posiedzenia, II. sesji. V. peryodu Sejmu galicyjskiego które się odbędzie w Poniedziałek dnia 22. Września 1884 o godzinie 11. przed południem.

1. Trzecie czytanie projektu ustawy budowniczej dla miasta Lwowa. Sprawozdawca poseł Żywicki.
2. Wybór komisji powodziowej z 15 członków.
3. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie — Sprawozdawca poseł Wereszczyński.
4. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zakładania niższych szkół rolniczych w zachodniej części kraju — Sprawozdawca poseł Wereszczyński.
5. Pierwsze czytanie wniosku posła Dzeduszyckiego w sprawie zmiany krajowych ustaw szkolnych.
6. Pierwsze czytanie wniosku posła Skalkowskiego w sprawie regulacji górnego Dniestru.
7. Pierwsze czytanie wniosku posła W. Koziębrodzkiego w sprawie przepisów o urządzeniu cmentarzy.
8. Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożonym przez Wydział krajowy projekcie ustawy zmieniającej niektóre postanowienia obowiązującej krajowej ordynacji wyborczej z 26. Lutego 1861 — Sprawozdawca poseł Fruchtman.
9. Sprawozdanie komisji szkolnej o wniosku posła W. Koziębrodzkiego w przedmiocie przymusowej asekuracji budynków szkolnych — Sprawozdawca poseł Zoll.
10. Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku posła Zolla w przedmiocie zmiany obowiązujących przepisów egzekucyjnych — Sprawozdawca poseł Zoll.
11. Sprawozdanie komisji dla spraw gospodarstwa krajowego o petycji Towarzystw rolniczych we Lwowie i w Krakowie z projektem ustawy w sprawie niszczenia kianiarki i szkodliwych ostów — Sprawozdawca poseł Struszkiewicz.
12. Sprawozdania komisji prawniczej o petycyach:
 - a) gminy Otyunii i innych o utworzenie c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Otyunii;
 - b) gminy Czerteż o wydzielenie jej z powiatu politycznego Żydaczowskiego a przydzielenie do powiatu politycznego Kałuskiego;
 - c) gminy Stankowy co do wydzielenia jej z powiatu politycznego w Żydaczowie i sądowego w Żurawnie a przydzielenie do powiatu politycznego i sądowego Kałuskiego. — Sprawozdawca poseł Siengalewicz.
3. Sprawozdania Wydziału krajowego o udzieleniu zezwolenia na pobór opłat mytniczych:

- A) Radzie powiatowej w Wieliczce :**
- a) od mostu na rzece Wildze przy drodze gminnej Podgórsko-Kobierzyńskiej ;
 - b) na drodze powiatowej Wielicko-Dobczyckiej ;
- B) a) Radzie powiatowej w Borszczowie na drodze powiatowej Iwanków-Germakówka w Germakówce ;**
- b) Radzie powiatowej w Mielcu od mostu na drodze powiatowej Mielec - Radomyśl w Zgorsku ;
 - c) Radzie powiatowej w Mościskach na drodze powiatowej Hodyńsko - Samborskiej w Krukienicach ;
 - d) Radzie powiatowej w Łańcucie od mostu na rzece Rudzie (inaczej Trzebusicy).
- C) a) Obszarowi dworskiemu w Surmaczówce powiatu Jarosławskiego od mostu na rzece Lubaczówce ;**
- b) obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Radawie powiatu Jarosławskiego od mostu na rzece Lubaczówce ;
 - c) gminie Kańczugi powiatu Łańcuckiego od mostu na rzece Mlecze.
- D) Obszarom dworskim powiatu Mieleckiego od przewozów na rzece Wisłoce :**
- a) w Brzyściu ;
 - b) w Podleszanach ;
 - c) w Woli Mieleckiej ;
 - d) w Gawłuszowicach ;
 - e) obszarowi dworskiemu w Szczurowicach powiatu Brodzkiego od przewozu przez rzekę Styr ;
 - f) obszarowi dworskiemu w Wysocku powiatu Jarosławskiego od przewozu na rzece Sanie.
- E) a) Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Czulowicach powiatu Rudeńskiego od mostu na rzece Wereszycy ;**
- b) obszarowi dworskiemu w Stanisławczyku powiatu Brodzkiego od mostu przez rzekę Styr ;
 - c) gminom wspólnie z obszarami dworskimi w Delatynie i w Zarzycu powiatu Nadwórniańskiego od mostu na rzece Prucie ;
 - d) obszarowi dworskiemu w Dobrotworze powiatu Kamioneckiego od mostu przez rzekę Bug.
- F) Gminie miasta Tarnopola na dalszy pobór myta kopytkowego. — Sprawozdawca poseł Władysław Badeni.**
- G) Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Surochowie powiatu Jarosławskiego od mostu na rzece Szkle. — Sprawozdawca poseł Wereszczyński.**

Koniec posiedzenia o godzinie 1 $\frac{1}{2}$.

Marszałek krajowy :

Dr. Zybkiewicz w. r.

Sekretarze :

St. Badeni w. r.
Siengalewicz w. r.

Spis petycyj

wniesionych po dzień 19. września 1884.

268. Gmina Königsau p. p. Stanisława Tarnowskiego (jun.) o uwolnienie tamtejszego kościoła od konkurencyi do kościoła parafialnego w Medenicach.
269. Błażej Marczak pisarz etatowy przy szpitalu we Lwowie p. p. Tadeusza Dzieduszyckiego o przeniesienie w stan spoczynku i udzielenie emerytury.
270. Jan Kuzyk nauczyciel pp. Onyszkiewicza o przyznanie lat służby od r. 1854 do r. 1858 w zawodzie nauczycielskim spędzonych.
271. Ewelina Pohoska wdowa po inżynierze dróg krajowych pp. Męcińskiego o przyznanie pensyi wdowiej.
272. Ostrów obszar dworski pp. Wojciecha Dzieduszyckiego w sprawie regulacyi Dniestru.
273. Ostrów gmina — jak wyżej.
274. Bachórzec gmina pp. Kozłowskiego o regulacyę Sanu.
275. Franciszek Bryniarski pp. Zolla o zapomogę.
276. Towarzystwo pomocy słuchaczy akademii górniczej w Leoben pp. Zolla subwencyę.
277. Leśniowska Ludwika pp. Zolla o zapomogę.
278. Nowy Targ Wydział powiatowy pp. Majera o polecenie Radzie szkolnej krajowej, by kary za nieposelanie dzieci do szkoły do funduszu szkolnego miejscowego a nie okręgowego wpływały.
279. Szymon Szalit pp. Ochrymowicza o zapomogę dla syna Henryka celem kształcenia się w muzyce.
280. Obszary dworskie Manasterzec, Terszaków i Mosty pp. Grossa w sprawie regulacyi rzeki Dniestru
281. Kornela Neuhauser wdowa po prymaryuszu szpitala we Lwowie pp. Grossa o podwyższenie pensyi wdowej.
282. Onufry Nesterak, nauczyciel pp. Żurowskiego o zaliczkę na płacę w kwocie 150 zł.
283. Frysztak gmina pp. Buchwalda o zmianę ustawy szupasowej.
284. Abraham Kampf i inni dzierżawcy poboru podatku konsumcyjnego od mięsa i napojów spirytusowych w Mościskach pp. Stanisława Stadnickiego, o zaprowadzenie załogi wojskowej w Mościskach.
285. Marcin Gużkowski pp. Adama Sapiehę o subwencyę 500 zł. celem kształcenia głuchoniemego syna w szkole sztuk pięknych w Krakowie.
286. Bilcze gmina pp. Borkowskiego w sprawie budowy drogi krajowej z Jezierzan do Kowlendzian.
287. Muszkarów gmina — jak wyżej.
288. Francizek Semenetz, nauczyciel pp. Kowalskiego, o zaliczkę na płacę w kwocie 100 zł.
289. Lwowskie Towarzystwo oświaty ludowej pp. Merułowicza o subwencyę.
290. Stowarzyszenie rękodzielników „Gwiazda tarnowska“ pp. Kopycińskiego o zmianę ustawy szkolnej w celu zezwolenia nauczycielom zajmować się pisarstwem gminnem.
291. Sieniawa gmina i obszar dworski pp. Lasockiego o udzielenie bezprocentowej pożyczki 30.000 zł. na budowę koszar.
292. Dziesięć gmin powiatu Stanisławowskiego pp. Goreckiego o zniesienie prawa poboru kopytkowego.

293. Gmina Rzepiennik biskupi pp. Ochrymowicza w sprawie reformy jarmarków i targów.
 294. Fryderyk Mareczek, nauczyciel pp. Fruchtmana o zapomogę.
 295. Stowarzyszenie ku wsparciu uczniów wyznania mojżeszowego w Krakowie pp. Rapoporta, o subwencję.
 296. Towarzystwo weteranów i żołnierzy polskich z r. 1831. we Lwowie pp. Podlewskiego, o zapomogę.
 297. Stowarzyszenie wzajemnej pomocy dyetaryuszów i urzędników we Lwowie pp. Smolkę, o zapomogę.
 298. Olpiński Filip, adjunkt rachunkowy Wydziału krajowego pp. Czajkowskiego o zaliczkę na płacę w kwocie 2.700 zł.
 299. Nowak Jan, rygorozant weterynaryi pp. Romanowicza o zapomogę.
 300. Grybów Wydział powiatowy pp. Skarszewskiego o regulację rzeki Białej.
 301. Julia Szaszkiewicz pp. Merunowicza o zapomogę.
 302. Towarzystwo pedagogiczne w Stryju pp. Fruchtmana o zapomogę w kwocie 800 zł. na utrzymanie wyższej szkoły żeńskiej.
 303. Towarzystwo weteranów z roku 1831. w Krakowie pp. Majera o zapomogę.
 304. Słochynia gmina pp. Bereźnickiego, w sprawie przeniesienia c. k. Sądu ze Starejsoli do Chyrowa
 305. Biblioteka słuchaczy weterynaryi we Lwowie pp. Wereszczyńskiego o zapomogę.
 306. Manastyrek gmina pp. Borkowskiego, w sprawie budowy drogi krajowej z Jezierzan do Kolendzian.
 307. Oleksińce gmina — jak wyżej.
 308. Borszczów gmina i obszar dworski — jak wyżej.
 309. Gminy Borszczów, Wysuczki, Piszczatyńce, Strzałkowce, Skowiatyn, Korolówka, Juriampol, i obszary dworskie Strzałkowce i Korolówka — jak wyżej.
 310. Sokal magistrat pp. Polanowskiego o subwencję 5.000 zł i bezprocentową pożyczkę 5.000 zł. na budowę szkoły żeńskiej.
 311. Juliusz Niewiadomski pp. Smolkę o zaopatrzenie sierót, pozostałych po ś. p. Ignacym Niewiadomskim, rady Wydziału krajowego.
 312. Lekarze, właściciele domów i przemysłowcy z Krynicy pp. Męcińskiego o zarządzenie upadkowi zakładu zdrojowego w Krynicy.
 313. Połączone Towarzystwa rolnicze w Krakowie i we Lwowie z projektem ustawy o tępieniu kianiaki i szkodliwych ostów.
-

